БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 296 (10050) | 1962 оной декабриин 18, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй Пленум дүүрэбэ

Хоёр үдэр соо—декабриин 14 ба 15-да Москвада Ленинэй хададахи пионернүүдэй ба һурагшадай байшан соо ВЛКСМ-эй ЦК-гай хоёрдохи Пленум хүдэлмэрилбэ.

Комсомолшуудай, бүхы совет залуушуулай үмэнэһөө ВЛКСМ-эй ЦК-гай Пленум совет гүрэнэй гадаадын политикые гүйсэд дэмжээд, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахиха болон бэхижүүлхын түлөө оролдолго гаргадагайнь түлөө түрэл коммунис партидаа гүнзэгы баяр хүргэбэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай Пленум КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые болон арадай ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха ябадалые нэгэн дуугаар һайшааһан байна.

ЭРТЭЭНҺЭЭ БЭЛДЭЖЭ, ЭРХИМ УРГАСА АБАЯ!

Тэргээ үбэл, шаргаяа зун бэлдэхэ хэрэгтэй гэжэ таряашад урдань хэлсэдэг һэн. Тэрэшэлэн бидэ мүнөө тэргээ заһаха, тайлбарилан хэлэбэл, ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэ һуурие намартаа, үбэлдөө бии болгохо... ёһотойбди.

Н. ХРУЩЕВ.

Профорганизацинуудай тоосоото-һунгуулиин суглаанууд

...жэлэй декабрьһаа эхи... хойто жэлэй октябрь хү... профсоюзуудай тоосоото-...лиин суглаанууд, кон... ...цинүүд ба СССР-эй ...юзуудай 30-дахи съезд ...гэдэхэнь.

...лэй хэдэн жэлнүүдтэ, ...аяа партиин XXII съез... ...үүлээр, нэгэ хүндэ һүгэ-...үтэлгын хойшолонгуудай ...агдаһанай һүүлээр оло... ...зоной эдэбхи үүсхэл ба..., гүрэн түрын хэ... ...ые шиидхэлгэдэ тэдэнэй ...бүри дээшэлээ.

...эл партимнай һүүлэй хэ... ...элнүүдтэ профсоюзуудай ...бэри дээрэхи үүргэ, ха... ...лгыень нилээд дээшэлүү-... ...ниигэжэ профсоюзууд до... ...жэлэй агууехэ түсэбые ...урид дүүргэхын түлөө ...тэмсэл эрхилжэ шадаа. ...ческэ дэбжэлтэдэ түшэг... ...алай бүтээсэ улам дээ... ...лхэ гээшэ тэдэнэй гол зо... ...уудай нэгэн ха юм. Арад ...урда табигдаһан асари ...сэбүүдые бэелүүлгэ гээ... ...ыгтал ажалшадай баа... ...лгаһаа, хэшээл оролдол... дулдыдахаһаа гадна, ...ческэ эрдэм, түрүү дүй ...лдэ үндэһэлхэнь элитэ.

...өө профсоюзай органи...уд социалис мүрысөө-...гээн дээдэ шата боло-... ...мунис ажалай түлөө тэм...аа хаанагүй үргэнөөр ...үүлээ. Тиигэжэ респуб...най 100 мянга шахуу хү...ришэд тэрэ тэмсэлдэ ха... ...онхой. 150 предприяти ...коллективээрээ коммунис ...й хүндэтэ нэрэ зэргын тэмсэжэ, 12-тонь тиимэ ...эргэ үгтөө. Тэдэнэй тоо-...ан-Үдын сэмбэ нэхэлгын ...ын, Баян голой шулуу ...нэй шахтын, Орекитка-...еолого-разведочнэ пар... ...коллективүүд оролсоно.

...шадые үйлэдбэри хү...илхэ хэрэгтэ хабаадуул-... ...үргэлжын зүблөөнүүд ...үүргэ дүүргэдэг болоо. ...республика дотор 374 ...зүблөөнүүд хүдэлмэрил-...дэнэй 13408 гэшүүдэй ...нь жиир хүдэлмэришэд ...э жэлэй түрүүшын ха... ...үйлэдбэриин зүблөөнэй ...эй зүгһөө ажалай эм... ...һайжаруулха зорил...ор 4094 мэдүүлгэ-...оһон байна. Проф... ...организацинууд ура-... ...рижуулагшадай, ухаа... ...зохёогшодой хүдэлмэ-...н ехэ анхарал хандуул-...эрһэн 9 һарын туршада ...наринжуулагшад 8460 ...энүүдые оруулжа, 5260-... ...үйлэдбэридэ нэбтэрүү-..., 2960 мянган түхэри-...гэн зөөри алмагдаба.

...организацинууд хүдэл-...дэй эрилтэнүүдые хан-... ...түлөө оролдоно, байра ...арнь ехээр һонирходог ...й. Тэдэнэр бүхы хүдэл-...үлөөһэгүйгөөр һайн ду-... ...эрхилхые оролдоно. ...болгон Улаан-Үдын ...фабрика абая. Тэндэ ...ой түрүүлэгшээр К. А. ...ина һунгагданхай. Саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг үйлэдбэриин зүблөөн, элдэб комиссинууд, уран һайханай бүлгэм гэхэ мэтэ нэгэдэлнүүд һайнаар хүдэлнэ. Тус фабрикада түсэб дүүргэнгүй үлэхэ ушар байхагүй. Эндэхи профсоюзай бүхы хүдэлмэри һайн дуратанай хүсөөр ябуулагдана, салин абадаг нэгэшье хүдэлмэрилэгшэ үгы юм.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ нүхэр Хрущев промышленностьда, барилгада ба хүдөө ажахыда байгаа дутагдалнуудые шүүмжэлээ. Заагдаһан дутагдалнууд мандашье хабаатай гээшэ. Юуб гэхэдэ, промышленность, барилга ба траспортда 150 мянган гэшүүдһээ бүридэһэн профсоюзай 780 организацинууд, хүдөө ажахын 870 организацинууд 74 мянга шахуу гэшүүдые нэгэдүүлнэ. Энэ хадаа заагдаһан дутагдалнуудые усадхамаар бодото хүсэн гээшэ. Гэхэтэй хамта профсоюзуудай олохон организацинууд олониитэ хүдэлмэришэдые үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ, шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, абаһан продукциингаа өөрын үнэ сэн хямдаруулха хэрэгтэ элсүүлхэ талаар ёһото анхарал үшөөл хандуулангүй байһаар. Тиихэдэ ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл бүгэдын шадабари болгохын түлөө оролдолго багаар гаргагдана.

Олохон совхозуудай рабочкомууд социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, хүдөө ажахын продукци абалга эрид дээшэлүүлхэ тухай анхарнагүй. Зарим барилгануудай профсоюзай организацинууд голодоһо гаргалгатай, шалтаггүй гарзануудтай эбсэһээр. Хэрбээ профессиональна союзууд гол анхаралаа үйлэдбэриин асуудалнуудта ёһотоор хандуулбал, дурсагдагша дутуу дундануудаа зайсуулжа шадаха.

Тэрэшэлэн ажалшадые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй һайн байра байдалай түлөө оролдохо гэхэ мэтэ асуудалнууд профсоюзуудай хараанһаа гараха ёһогүй. Юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа ажалай журам бэхижүүлгэдэ, кадрнуудай тогтууритайгаар хүдэлмэрилгэдэ, гүрэнэй түсэб, уялгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэлгэдэ нүлөөлнэ ха юм.

Профсоюзай организацинууд тоосоото-һунгуулиин суглаануудаа үнгэргэхэдөө, хүн зонойнгоо эдэбхи үүсхэл бадараажа, комитедүүдтээ шадамар бэрхэ, үүсхэлтэй хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые дэбжүүлхые оролдохо ёһотой.

Партийна организацинууд профорганизацинуудта һайн кандрнуудые шэлэн олоходонь, тоосоото-һунгуулиин суглаануудые идейно болон эмхидхэлэй дээдэ хэмжээндэ үнгэргэлгэдэнь, ажалшадай хүсэ шадалые партиингаа XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө элсүүлгэдэнь туһалжа байха уялгатай.

Үбэл, зуншье сагаан эдеэ дэлгэрүүлжэ байдагаараа Баян-Голой һаалишад гансашье Баргажандаа бэшэ, бүхы республика дотороо үнинэй суурхадаг. — Харин энэ жэлдэ үшөөл һанаһандаа хүрөөгүйбди. Тингэбэшье олонхи һаалишаднай һү һааха жэлэйнгээ түсэб дүүргээ,—гэжэ эндэхи һаалишан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр Бальжинова хөөрэнэ.

Залуу һаалишан Е. Содномова, мүн С. Дашнева гэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2050—2150 литр һү һаажа, Карл Марксынгаа нэрэмжэтэ колхоздо түрүүлэнхэй. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) СССР-эй Верховно Соведэй депутат С. Бальжинова фермынгээ һаалишад: А. Гармаева, М. Глязева, С. Дашиева, Е. Содномова гэгшэдтэй.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

Түл абахаар түгэс бэлэн

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

Түрэл партиингаа Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Хэжэнгын совхозой малшад, хонишод ажахы доторхи арга боломжонуудаа үшөө дахин нягталан хаража элирүүлээд, саашадаа хэхэ ажалаа тодорхойлно.

Нютагаймнай эрхим хүбүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, республикын суута хонишон Цынгэ Буянтуевай ажахын тоосоондо ороһон коммунис ажалай бригадын эдэбхитэй гэшүүн Шойсн-Ешэ Намжиловай даажа абаһан 464 эхэ хонидоо үнгэрэгшэ зундаа шадамар бэрхээр адуулжа, саг соонь уһалаад, эдеэлүүлээд байһанай ашаар хонидоо намарайнь хүсэндэ тобир тарганаар үбэлжөөндэ оруулаа.

Нүхэр Намжилов өөрөө олон жэлдэ хонин ажал дээрэ хүдэлхэ зуураа, нилээд баян дүй дүршэлтэй болоһон.

— Хони хараха оролдолгын хүсэн. Байра байдалыень бөөмэйлэн заһабарилхаһаа гадна, жэл соогоо бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангаха хэрэгтэй,—гэжэ тэрэ хөөрэдэг.

Үнгэрэгшэ зундаа 4 хүнһөө бүридэһэн, тэжээл бэлэдхэлгын тусхай звено эмхидхэжэ, өөһэдын хүсөөр 900 гаран центнер эрхим шанартай үбһэ сабшажа абаһан байгаа.

Эхэ хонидынь январь һарын эхеэр түрэжэ захалхань. Шэнэ хүлеэгдэхэ түлнүүдээ эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула аяар намар байхада хонидойнгоо байра, хашаа хорёое эрхим һайнаар заһабарилаад, нарай хурьгадай байха тусгаар дулаан байра бэлдэжэ, тэрээн соогоо олон хаамжа, тэбшэнүүдые, хобто кормушкануудые тон зохидхоноор түхеэрһэн байна. Бүхэли жэлдээ бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл газаагаа зөөжэ абанхай. Талха гаряанай зүйл, галдаһан яһа, дабһа, мел гэхэ мэтын минеральна тэжээлшье бэлдэгдэнхэй.

П. Содбоев.

КПСС-эй райкомуудай хамтын пленумүүд

⊙ Декабриин 15-да КПСС-эй Зэдын, Захааминай райкомуудай хамтын пленум боложо, Зэдын колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин оршон соохи коммунистнуудай нэгэдэхи партийна конференциие энэ оной декабриин 25-да зарлаха гэһэн шиидхэбэри абаба.

⊙ Баргажанай үйлэдбэриин управлениин оршон соохи коммунистнуудай партийна конференци 1962 оной декабриин 25-да зарлаха гэһэн тогтоол КПСС-эй Баргажанай райкомой пленум дээрэ абтаба.

⊙ КПСС-эй Хяагтын, Сэлэнгын райкомуудай хамтын пленум боложо үнгэрбэ. Үйлэдбэриин управлениин парторганизацинуудай дэргэдэ оргбюро байгуулагдаа. Тэндэхи партийна конференци энэ оной декабриин 27-до болохо юм.

⊙ Партиин Ахын, Түнхэнэй райкомуудай хамтын пленум декабриин 16-да Хэрэн тосхондо болобо. Түнхэнэй колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин оршон соохи коммунистнуудай партийна конференци 1962 оной декабриин 25-да зарлаха гэжэ шиидхэгдээ.

⊙ Кабанск тосхондо КПСС-эй Кабанскын, Прибайкалиин райкомуудай хамтын пленум болобо. Кабанскын совхоз, колхозуудай үйлэдбэриин управлениин нэгэдэхи партийна конференци декабриин 28-да зарлагдаа.

Машина, зэмсэгүүдэй эзэн ёһоор ашаглаха, саг соонь заһабарилха

Хүсэтэ техникые зүбөөр хадагалха, хаһа сагтань заһабарилха гээшэ али зэргын ехэ удха шанартайб гэжэ Загастайн сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд һайса ойлгонхой. Тиимэл хадаа тэдэнэр машина, зэмсэгүүдээ дүүрэнээр ашаглан, ажалдаа амжалта туйлажа шададаг. Энэ колхоз орооһо таряагаа эрхим болзорто, хоролтогүй хуряажа, 13.500 центнер таряа гүрэндэ тушаагаад, хоёр жэл хахадай түсэб дүүргээ, үрэһэ хүрэнгэеэ, мүн бусад фонднуудые сүм хаагаа. Загастайн механизаторнууд, таряашад өөһэдынгөө габшагай ажалаар, тэрэшэлэн машина, зэмсэгээ дүүрэнээр ашаглаһанай ашаар бардам хүрэхэ кукурузын силос дараһан, малда эдюулхэ орооһо таряа, бүдүүн тэжээл горитойхон бэлэдхэжэ, һү, мяха ба бусад продуктнуудые элбэгээр абаха арга боломжо бии болгоо.

Эндэхи механизаторнууд хуряалгын ажалай дүүрэһэнэй удаа машина, зэмсэгүүдээ хээрэһээ суглуулжа, шорой шохойһоонь сэбэрлэһэн, тоһодоһон, гуримтай зохидоор хадагалһан байна. Мүнөө хүдөө ажахын техникэ заһабарилха харюусалгатай ажал колхозой инженер-механик нүхэр Ойдоповой зохёоһон, правлениин баталһан графигай ёһоор ябуулагдана. Декабрь, январь соо бүхы техникэнь заһабарилагдажа, бэлэн болгогдохо түсэбтэй.

Үбэлэй саг—ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэ һуури табиха шанга тэмсэлэй хаһа мүн. Үнэтэ сагаа гээбэл—хабар хүлеэхэгүй, машина, зэмсэгээ яаран мэгдэн байжа, шадан ядан заһабарилбал, унжагайрха нобшорхо хойшолон тохёолдохо бшуу.

Эгээл тиимэһээ техникэеэ эртэнһээ, шанар һайнтайгаар бэлдэхэ хүдэлмэри эмхитэй гуримтайгаар, габшагайгаар ябуулха тон шухала. Гэбэшье, Сэлэнгын олонхи ажахынуудта хүдөө ажахын техникэ заһабарилха ажал даншье һула, эмхи гуримгүй байһаар. Тиихэдэ машина, зэмсэгтээ хайша хэрэгээр хандадаг, эбдэдэг, хэрэгһээ гаргадаг тэсэшэгүй баримтанууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын совхозой фермэ бүхэндэ шорой тооһондо дарагдаһан, шииг саһанда жэбэржэ эхилһэн элдэб түхэлэй машина, зэмсэгүүд бии. Совхозой хоёрдохи фермын кузницые тойроод харабал, саһанда дарагдажа байһан хэдэн олон машина, зэмсэгүүдые обёорхот. Эндэ «ДТ-20» түхэлэй задалагданхай трактор, үтэгжүүлгэтэеэ орхигдошоһон сеялкэ, шорой шохойһоо сэбэрлэгдээгүй машинанууд тэрэл зандаа хэбтэнэ. Тус ажахын дүрбэдэхи фермэдэ мүн лэ стогометатель, хүрьһэ, ногоо үмхэһэн хэбээрээ хаягдаһан шэнээргэ косилканууд байна.

Имэрхүү баримтанууд «Коммунизм», «Эрдэм», XX партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта бии. Хүдөө ажахын техникэ заһабарилга, механизаторай мэргэжэл шудалха һуралсал эдэ ажахынуудта даншье һулаар эмхидхэгдэнхэй. Техникэдэ хайша хэрэгээр хандахаһаа гадна, тэрэниие эбдэхэ ушарнууд илангаяа «Эрдэм», XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэнэ. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизатор К. Дылыков мэдээ табитараа архи залгижархёод, трактор, жолоодон, арай шамай ябатараа айлай гэр мүргүүлжэ, айхабтар муухай уршаг гай татаһан байна. Ноёхондо иимэшүү ушарнууд нэгэнтэ бэшэ үзэгдэжэ байдаг. Теэд техникэ эбдэһэн гэмтэ нюурнууд хуулиин ёһоор, шангаар хэһээгдэнэгүй.

«Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй Сэлэнгын конторо машина, зэмсэгүүдые заһабарилха шухала хэрэгсэлтэ зүйлнүүдые колхозуудта багаар үгэнэ. Тэрэнэй складуудта запасной частьнууд тон хомор. Илангаяа элдэб тракторнуудай заһабарилгада даб дээрэ хэрэгтэй частьнуудшье дутаддана. «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй Оронгын мастерскойн хүтэлбэрилэгшэдэй машина заһабарилха хэрэгтэ халирхайгаар хандаһанай гэмээр мүнөөшье болотор мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Байгша оной дүрбэдэхи кварталда хэдэн арбаад трактор, машинанууд эндэ заһабарилагдаха ёһотой байгаа. Теэд һүүлэй мэдээгээр Оронгын мастерскойдо оройдоол 5 трактор заһабарилагдаа. Хүдөө ажахын бусадшье зэр зэмсэгүүд ехэ удаанаар, шанар муутайгаар заһабарилагдана.

Сэлэнгын совхоз, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үбэлэй хүдөө ажахын шухала хүдэлмэри саг соонь дүүргэжэ, ерэхэ жэлэй тариалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха дүүрэн аргатай. Энэ харюусалгата ажалаа удааруулжа болохогүй.

Р. Балданов, манай корр.

Жэлэй дүн гаргажа байхада

АРГАТАЙ ААД, АХИРХАНААР ЛЭ ХҮДЭЛӨӨ

Баргажанай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ һү, мяха, нооһо худалдаха түсэбөө дүүргээгүй, адууһа малаашье олоор гарзалуулна

Байса үдэр Бархан уулын хормойгоор нэмжыгшэ үргэн ехэ газар дайдатай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз һаяболотор Баргажанайнгаа аймаг соо нилээд шанга шадалтай, бараг түрүү ажахынуудай нэгэн байһан, мүнөөшье эрхимүүдэй зэргэдэ сохом лэ ябахаар.

Юуб гэхэдэ, энэмнай эдлүүриин газараар яһала ехэ, адууһа малааршье олон, томохон колхоз ха юм. Жэлдээ 6000 үлүүтэй гектарта орооһото болон бусад ургамалнуудые таридаг, үргэн ехэ сабшалан дээрэһээ үбһэ ногоошье яһала элбэгээр ургуулжа абадаг. Адууһа малаа бэлшээхэ газараар ядамаргүй. Байгша оной декабриин 1-нэй мэдээгээр 2000 шахуу эбэртэ бодо мал, 26 мянган хони, олохон толгой адуу мори, шубуу гахайтай байна. 680 үнеэд, гунжадые һаадаг. Колхоздонь ажал хэжэ шадаха, хүдэлмэриин наһанай хүнүүд олон, һалбари бүхэндэнь шухала хэрэгтэй машина техникэ, зэмсэг түхеэрэлгэшье бии.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, энэ колхоз жэлһээ жэлдэ һү, мяха, үндэгэ, нооһо болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые элбэг дэлбэгээр абаад, гүрэндөө ехээр худалдаха, олзо доход горитойгоор оруулха арга боломжотой.

УРАГШАА ГЭХЭДЭ, ГЭДЭРГЭЭ...

Теэд һүүлэй 2—3 жэлэй хугасаада энэ колхоз гүнзэгы гээгдэлдэ орожо, жэлһээ жэлдэ гүрэнэйнгөө урдахи түсэб, даабариие дүүргэдэггүй, экономикынгоо хүгжэлтөөр һула, түлюурхан ажахын тоодо ороод байһаниинь тон шаналмаар.

— Бидэни урагшаа гэхэдэ, гэдэргээ булялдажа, «арбанай адаг» болонхой, хамагай хойнол ябана хэбэртэйгшэбди. Үри шэрэмнай үһэнһөө олон. Хүнэй хэһэн ажалай түлөөһэншье хаһа сагтаа үгтэхэеэ болишоо,—гэжэ эндэхи нэгэ колхозник ехэл һанаагаа зобоһон янзатайгаар хэлэһэн һуугаа һэн.

Нээрээшье колхозой бодото байдалые балшыса тодорхойлжо, зүйтэйл хэлээ ха. Юуб гэхэдэ, эгээл һүүлэй хоёр жэлэй туршада эдеэ хоолой тон шухала зүйл—мяха, һү абалга, тэдэниие гүрэндэ худалдалгашье өөдөө гараха, дээшэлхэһээ байха, зарим тэды хорошоһон байна.

Энээниие гэршэлхын тула дан холо саагуур уудалаад, ухамайлаадшье яахамнайб. Байгша оной үнгэрһэн 11 һара хахадай дүн абаад харахада, эли болоод үгэхэл.

Жэшээлхэдэ, тус колхоз энэ жэлдэ гүрэндөө 4800 центнер мяха худалдаха түсэбтэй аад, оройдоол 2693 центнер тушаагаа гэхэ гү, али жэлэйнгээ түсэб арайхан гэжэл 60 процентдэ хүргөө. Харин нёдондоной энэ үеэр 3000 һайса гаран центнер мяха гүрэндэ худалдаа байгаа ха юм. Тэрэшэлэн һү абалга, тэрэниие гүрэндэ худалдалгаар баһал тиимэрхүү байдал тохёолдонхой. Байгша ондо 5700 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбтэй һаа, үнгэрһэн 11 һарада оройдоол 4900 центнер тушааба. Теэд тушаагдаһан һүнэйнь тоһолиг бага, шанараар муу байгаад, нилээд ехээр хороно.

— Гүрэндэ һү, мяха худалдаха түсэбөө саг болзор соонь дүүргэхэ аргатай гүт?—гээд асуухада, колхозой главна зоотехник Н. Будаев иигэжэ хэлэбэ:

— Харил бэрхэтэйшэг болобо. Яажашье һаань, жэлэй дүүрэтэр 400 центнер һү тушаажа үзэхэ зон бэзэбди. Саада тээнь үшөө 300 шахуу центнер һүн түсэбһөөмнай дутаха.

— Мяха худалдаха даабаряа дүүргэхын тула юу хэжэ байнат—гээд асуубабди.

— Иигээд, январь гаратар нилээд олон мал тушаагдаха. Тиигэбэшье, түсэбөө дүүргэжэ бирахагүйбди. Адууһа малаймнайшье түсэбтэ тоо хүсэхэгүй болоод байна,—гэжэ тэрэ омагүйшэгөөр харюусана.

МАЛАЙ ГАРЗАЛХАДА ХЭН ЗЭМЭТЭЙБ?

Энэ ябзаараа һаа, гүрэндэ мяха, һү худалдаха түсэбөө дүүргэжэ яашье шадахагүй. Үбэлэй хүйтэндэ адууһа мал ехэнхидээ хүсэ шадалаа татадаг. Тиимэһээ гол түлэб миил 200—250 килограмм шэгнүүртэй буруу, хашарагуудаа, 50—60 килограмм хүрэхэгүй жэжэ гахайнуудаа тушааха баатай болоно. Бэшэ ондоо аргагүй, үнеэдээ үүсэлжэ худалдахагүй ха юмши.

Тэрэшэлэн жэлэй дүүрэтэр гүрэндэ үшөө 400—500 центнер һү һаажа худалдахань баһал бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, 680 гаран үнеэдэй 400 шахуунь һаалгана гэхэ гү, али үдэр бүри оройдоо 650—700 литр һүн абтана. Тиихэдэа декабриин 20 үдэр соо ехэдээл һаа, 110—150 центнер һү һааха болоно.

Эдэ бүгэдые хараад байхада, гүрэнэй түсэб тус колхоздо яахадаа тиимэ дабагдашагүй «дабаан» мэтэ болошооб гэжэ асуухаар. Али ажахын доторой арга боломжоһоо гадуур, хэтэрхы ехэ түсэб үгтэһэн байгаа гээшэ гү?

Үгы даа. Гүрэнэйнгөө урдахи түсэб, даабариие дүүргэхэ, үлүүлэншье дүүргэхэ арга эдэндэ бии байгаа. Бүхы арга хаба, хүсэ шадалаа элсүүлэн, дутагдалнуудаа хаһа сагтань усадхан, жэлэй эхинһээ хойшо эрмэлзэлтэй шангаар хүдэлжэ шадаагүй дээрэһээл иимэ байдалда ороо бшуу.

Байгша оной январиин 1-һээ хойшо, 11 һара соо эндэ 1500 шахуу

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ СҮМ ДҮҮРГЭБЭ

...публикымнай модо бэ...эй промышленнос...эгээл ехэ предприяти...гатайн леспромхозой ...мэришэд долоон жэ...рбэдэхи жэл—1962 ...түсэбые бэелүүлжэ ...эдээ, продукци үйлэд-...хэ жэлэйнгээ даалга-...е болзорһоонь нэгэ не...урид дүүргэхэ гэһэн ...нис уялга баталан ...юн. Хэлэһэн үгэдөө ...гээшэ хүндэтэй хэ-...иимэһээ тус леспром-...бүхы хүдэлмэришэд ...ридөө байһан арга ...онуудые зүбөөр хэ...э, ажалай бүтээсые ...үүлхын түлөө шанга ...дэлгэрүүлһэн байна. ...промхозой модо бэ...эй бүхы пункт болон ...уудта коммунис ...ударнигай нэрэ зэр...ртэхын түлөө мүры-...1500 хүн хабаадалса-...о. Тиихэдэ үйлэдбэ-...э ажалай түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ ба техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха асуудалда онсо анхарал хандуулагдаһан байна. Жэшээнь модо бэлэдхэлэй бүхы пунктнуудай комплексно бригаданууд автомашинануудта модо ехэ багсаар ашаалха арга һайнаар хэрэглэнэ. Илангаяа Хара Хүтэл, Эхи Горхон гэжэ пунктнуудта энэ арга үлэмжэ һайнаар хэрэглэгдэжэ, ажалай бүтээсые ехээр дээшэлүүлхэ арга олгоо.

Иигэжэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа ороһон Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэд һаяхан үшөө нэгэ шэнэ амжалта туйлаба: валова продукци үйлэдбэрилхэ ба модо бэлэдхэхэ 1962 оноойнгоо түсэбые болзорһоонь хорин хоногоор урид дүүргэбэ. Туйлаһан энэ амжалтаараа тэдэнэр һанаагаа дүүргэнэгүй. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэреэр улам зоригжоһон хандагатайнхид жэлэй эсэс болотор даалгабариһаа гадуур үшөө 350 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаха гэһэн шэнэ уялга абаба. Тиин 26 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ, 24 мянган хэлэг шпала хюрөөдэн гаргаха байна. Леспромхозой хүдэлмэришэдэй энэ жэлэй ажалые нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэбэл 40—50 мянган кубометрээр ехэ болоно.

Архангельска областиин суута модошон И. С. Яковлевай долоон жэлэй даалгабарита түсэбые уридшалан дүүргээд, 1965 он болотор үшөө нэгэ долоон жэлэй түсэб дүүргэхэ гэһэн үүсхэлые Хандагатайн леспромхозойхид һайшаан дэмжэбэ. Н. С. Хрущевой солото модошон нүхэр Яковлевта эльгээһэн амаршалгын бэшэг соо тэрэнэй туйлаһан толотомо амжалта тухай тодорхойгоор хэлэгдэнэ.

Энэ леспромхозой комплесно олохон бригаданууд Архангельска областиин суута модошон И. С. Яковлевай жэшээгээр долоон жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлжэ эхилбэ. Алексей Павлович Кудряшовой хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригадынхид долоон жэлэйнгээ даалгабарита түсэбые 1964 оной октябриин 1 болотор дүүргэхэ гэһэн шэнэ уялга абаба. Энэ үүсхэлыень Социалис Ажалай Герой И. А. Костромин, М. К. Ступин болон бусадай бригаданууд һайшааба.

Леспромхоз соо Хара-Хүтэлэй модошод хэдэн һарада түрүүлжэ ябана.

Тэдэнэр модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ даабари дүүргээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр 8 мянган кубометр модо бэлэдхэбэ.

С. Вяткин.

Һанамжа, дурадхал, зүбшэл

АЖАБАЙДАЛАЙ ГҮН СОО

Манай управленидэ харьяата колхоз, совхозуудай ажалшад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалнуудтай тон анхаралтайгаар танилсана. Арадай ажахые партийна талаар хүтэлбэрилхэ тушаа Н. С. Хрущевой хэлэһэн дурадхалнууд аргагүй ехэ удха шанартай. Тиимэһээ бидэ, коммунистнар, хэгдэхэеэ байһан хубилалтануудые тон зүб дээрэ тоолонобди.

Партиин ЦК-гай мартын Пленум хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ шэнэ органуудые—нютагай үйлэдбэриин управлениинүүдые бии болгохо шиидхэбэри абаһан юм. Иигэжэ «Хүдөө ажахын үйлэдбэриие эгээл һайнаар хүтэлбэрилхэ арга олдоо гэжэ эдэ органуудай хүдэлмэри харуулжа үгөө» гэжэ Н. С. Хрущев партиин ЦК-гай Пленум дээрэ хэһэн элидхэл соогоо онсолон тэмдэглэбэ. Энэ үндэр сэгнэлтэнь бидэниие баясуулна.

Хориин нютагай үйлэдбэриин управлениин бии болоходонь, би тэрэнэй дэргэдэ КПСС-эй обкомой инструктораар томилогдоо һэм. Тиимэһээ зарим тэды дүршэлтэй бологдожо, хэлэхэ һанамжа, дурадхалнуудшье бии болоо.

Манай группа 4 хүнһөө бүридэнэ: инспектор-эмхидхэгшэ, зоотехник, агроном ба би. Бидэнэр ажалай тодорхой түсэб табинабди. Жэшээлхэдэ, үбэлжөөнэй урда тээхэнэ дүрбүүлэн сугларжа, кварталай түсэб табихадаа, ажахынуудтаа байһан бүхы дутагдалнуудые хараадаа абалсаһан байнабди.

Нарһатын совхозой тугалшан нүхэр Жамсо Дугаровай дүршэл гүүртэ бүхэндэ нэбтэрүүлэн, тугалнуудые түлжүүлхэ, үхэр малай ашаг шэмэ доошолуулангүй, харин бүри дээшэлүүлэн, үбэлжэлгые үнгэргэхэ гэһэн зорилго урдаа табяа бэлэйбди. Ажалайнгаа урагшатай байхын түлөө бидэ колхоз, совхозуудые өөһэд хоорондоо хубаажа абаа һэмди. Тиигэжэ инспектор-эмхидхэгшэ нүхэр Краснопеевтэ «Дружба» колхоз, зоотехник нүхэр Матвеевтэ Анаагай совхоз, агроном нүхэр Найдановта «Победа» колхоз, намда «Коммунизм» колхоз хүртэһэн байна. Ажахы бүхэнтэй һайтар танилсаха, бүхы гүүртэ, фермэнүүдтэнь хүрэхэ, дайралдаһан дутагдалнуудые байра дээрэнь усадхаха гэһэн зорилго урдаа табинхайбди.

«Коммунизм» колхоздо буруудые тон муугаар харууһалагдаһан гэжэ элирбэ. Илангаяа хүндэ байдал Ламажаб Дамбаевай гүүртэдэ үзэгдөө һэн. Ушар юуб гэхэдэ, харууһалагдажа байһан 63 буруудта яаха аргагүй ехэ байра үгтэһэн аад, дулаалагдаагүй. Энэ ушарһаа 2 бурууд гарзалагдаба, мүн туранхай, тулюур юумэнүүд олон. Тэдэнэй хойноһоо тон һайн харууһан хэрэгтэй. Колхозой правлениин ба парткомой урда Л. Дамбаевай буруудай байра мэнэ гэһээр дулаалжа, хүсэд хүрэхэ тэжээл газаань буулгаха гэһэн шанга эрилтэ табижа, бүгэдыень дүүргүүлээ һэмди.

4 хоногой турша соо малшадай 16—17 буусануудаар ябажа үрдибэбди. Нүхэр Жамьяновай даадаг һаалиин гүүртэ гээгдэлдэ оронхой байба.

— Юундэ һаам үдэр бүхэндэ доошолноб?

— Мүнөө болотор үнеэдтэ силос үгтэнэгүй ха юм,—гэжэ һаалишад харюусаба. Парткомдо энээн тухай дуулгаһамнай, үглөөдэрынь лэ тиишэ бульдозер эльгээгдэбэ.

Тус гүүртын 8 һаалишадай дундаһаа Н. Егоров гээгдэдэг байба. Энэ нүхэр бусадһаа юундэ гээгдэноб? Зарим үдэрнүүдтэ үнеэдээ оройдоо һаангүй үлэшэдэг байба. Николай Егоровтой үнэн сэдьхэлһээ ажалай журам, архиин хохидол тухай хөөрэлдэбэбди. Тэрэ һайнаар ажалладаг болохоб гэһэн үгэдөө хүрэмөөр мүнөө ажаллажа байна.

Үбэлжөөндэ бэлдэлгые шалгаһанай һүүлдэ, парткомой заседани зарлагдаба. Тэрээндэ комплексно бригаданuудай бригадирнууд, гүүртэнүүдые даагшад ба мэргэжэлтэд уригдаа. Яажа үбэлжөөниие эрхим һайнаар үнгэргэхэ, малшадай гэр бүлын эрилтэнүүдые гүйсэд хангаха тухай туһатай хөөрэлдөөн болобо һэн.

Тус колхозой 12 һаалишад 10 һарынгаа социалис уялгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэд. Түрүү һаалишад нүхэд Ц-Д. Митыпова, Р. Нанзатова, Д. Доржиева, Д. Дамбаева, Т. Климова гэгшэд үнеэн бүриһөө 1400-һаа 1752 литр хүрэтэр һү һаажа эрхимлэбэд.

Мүнөө үень үльдэргынхид һү тушааха түсэбөө 96 процент дүүргээд байна. 6 мянган үндэгэн түсэбһөө гадуур худалдагдаа.

Уялгата ажалайнгаа хэрэгээр «Дружба» колхоз нэгэнтэ бэшэ ерэдэгби. Сэхыень хэлэхэдэ, һая болотор колхозой малай бүхы гүүртэ, фермэнүүдээр ябаагүй байбаб. Һүүлшынгээ командировкодо ерэхэдээ, малшадтай танилсабаб. Энэ колхоздо эрхим зэргын зонууд олон даа. Александр Перфильевич ба Юлия Ивановна Снетковтан өөһэдынгөө хүбүүн Валерий гэгшэтэй 169 толгой буруудые шахан таргалуулнад. Октябрь һарада харууһалдаг малайнгаа толгой бүхэнэй шэгнүүр сүүдхын дунда зэргээр 730 граммаар дээшэлүүлээ. Һайнаар ажаллахадаа, ехэ салин абана ха юм. Жэшээлхэдэ, эдэ гурбан октябрь һара соо 323 түхэриг салин абаба һэн.

Ажалай тоосоондо ороһон Д. Цыденовэй хонишодой бригадынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 98 хурьгадые абажа 96-ень эрхим һайнаар харууһалжа тэнжээбэ. Тиихэдэ нүхэр Д. Цыденов өөрынгөө харууһалдаг хонидой 100-һаа 100 хурьга абаад гарзагүйгөөр ногоондо гаргаһан байха юм. Мүнөө тус бригадынхид үбэлжөөндэ түгэс бэлэдхэлтэйгээр оробод.

Эндэ парткомой гэшүүн М. Ц. Сандановай хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай түлөө тэмсэжэ байһан һаалишадай гүүртэ дурдангүй гарамаар бэшэ. Залуу коммунистка Вера Базирова, Сэсэгма Батуева, Буму Цыренжапова гэгшэд тус тустаа үнеэн бүриһөө 1562, 1573, 1512 литр һү һаажа, колхоз соогоо түрүүлэнхэй.

Ажалай журам эбдэхэ ябадалнууд «Дружба» колхоздо үсөөрэнхэй. Нэгэ иимэ ушар һанагдана. Таряа хуряалгын хүлгөөтэй үе һэн. 3-дахи бригадын механизаторнуудай архидахань түргэдэбэ, ажалай бүтээсэ эрид доошолбо гэһэн мэдээн ерээ. Парткомой секретарь нүхэр Гармаевтай тэрэ зуура тиишээ ошобобди. Гансатал бригадын совет зарлажа, бүхы бригадала гэдэргэ татажа байһан тракторист Н. Цыренжапов, тоо бүридхэгшэ В. Тыскеев, комбайнер Р. Генинов гэгшэд уригдаба. Тэдэнэр шэрүүн шүүмжэлэлдэ хүртөө. Архи ууҗа трактор ба комбайниие хүдэлгөөгүй Р. Гениновтэ мүнгэн яла тохогдоо.

Тус колхозой бригаданuудтахи парторганизацинууд ехэхэн эмхидхэлэй ба политическэ ажал ябуулжа, саг болзор соогоо таряа хуряалгын хүдэлмэри дүүргэлгэдэ нилээн нүлөө үгөө. Тэрэнэйнь ашаа гэхэдэ, таряа тушааха гүрэнэй түсэб 2,5 дахин дүүргэгдэө. Энэмнай эрхим амжалта гээшэ ааб даа.

Имагтал нийтэ-политическэ хүдэлмэри һуларуулһанай гэмээр «Дружба» колхозой 3-дахи бригадада архи ууҗа, ажалай журам эбдэхэ ушарнууд олошорһон байна. Эгээ тиимэһээ нютагай һургуулиин багшанарые, библиотекын, клубай, медпунктын хүдэлмэрилэгшэдые хөөрэлдөөндэ урихаа баатай болоо һэм. Һүүлээрнь хаһын газетэ саг соогоо таһалгаряагүй гаража эхилбэ. Мүн хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжарба.

Тэрэшэлэн малшадай дунда политическэ хүдэлмэри хэр ябуулагданаб гэжэ шалгахын тула управлениин, «Шэнэ Үдэ» газетын редакциин түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комисси байгуулагдажа, дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүд дары абтаһан юм. Ноябриин 25-да колхозой интеллигенциин зүблөөн зарлагдажа, малшадай дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри эрид һайжаруулха тухай хөөрэлдөөд, колхознигуудай байра байдалай болбосон түхэлтэй байхын түлөө долоон хоногой доботолго соносхогдобо.

«Победа» колхозой партбюротой хамта бэлдээд, партийна хамтын суглаа зарлажа, коммунистын сахиха ёһо гуримууд тухай асуудал зүбшэжэ, партийна хиналтын комисси һунгагдаа һэн. Тус комисси хадаа бюрогой эрхим зэргын туһалагша байхаяа хүдэлмэриингөө түрүүшын үдэрһөө эхилжэ гэршэлбэ. «Победа» колхоз гүрэнэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэшээлхэдэ, һү тушааха жэлэй түсэб сагһаа урид дүүргэгдэбэ.

Өөрынгөө ажал хүдэлмэридэ олониитэ партийна эдэбхитэдтэ түшэглэхые оролдоноб. Тиихэдэ нютаг нютагай наһажаал, дүршэл ехэтэй коммунистнартай ходо хөөрэлдэдэгби, зүбшэлдэдэгби.

Командировкодо ошожо ерэмсээрээ нүхэдөөрөө сугларжа, һанамжаяа хэлсэдэг, али нэгэ тухашархаар хэрэгэй гарабалиь, хамтаараан бэелүүлжэ ородогбди. Тиигэжэ манай группа эбтэй эетэйгээр ажаллажа байна.

Тобшохоноор хэлэхэдэ иимэл даа. Дутагдалнууд хэзээшье бии бэзэ. Теэд һайшаамаар лэ зүйл гэхэдэ, бидэнэр үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ажалланабди, бидэ бүхы һанаа сэдьхэлээрээ, хүсэл оролдолгоороо ажахынуудта сэхэ хүдэлдэг коммунистнарһаа юугээршье илгарнагүй ха юмбибди. Урдань би КПСС-эй обкомой аппаратта хүдэлдэг һэм. Колхоз, совхозуудаар ябагдадаг бэлэй. Зүгөөр али нэгэ ажахытай гүнзэгыгөөр танилсажа, колхознигуудтай, совхозой хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэхэ, гэр бүлынь байдалаар һонирхохо саг туха олдодоншьегүй һэн даа. Юуб гэхэдэ, тэрэ үедэ намда 3 аймагууд даалгагданхай һэн.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалнуудтай танилсахадаа бидэнэр хүдөө ажахые хүгжөөхэ түрэл партиингаа сэсэн мэргэн политикые дэмжэн, бүри һайнаар ажаллахые оролдохобди.

В. Шабагоров,
КПСС-эй обкомой Хориин нютагай үйлэдбэриин управленидэхи инструктор.

АРГАТАЙ ААД АХИРХАНААР ЛЭ ХҮДЭЛӨӨ

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

толгой эбэртэ бодо мал (гол түлэб буруу, тугал), 3370 гаран хони, хурьгад, 138 гахай гарзалаа. Колхоздо нилээд шахардуу шанга, бэрхэтэй байдалай тохёолдоһые энэнь харуулна. Тэды олон адууһа мал үбһэ тэжээлэй дутамагһаа, мүн ехэнхинь харууһанай мууһаа гарзалаа бшуу. Жэшээлхэдэ, үбэлжэлгын эхилһээр —гансахан ноябрь һарада 62 толгой эбэртэ бодо мал, 213 хонин, 57 гахай гарзалшоо. Тэдэнь үбһэ тэжээлээр дутажа, үлэнхэ туранха болоод гарзалаа бэшэл. Мүнөө 32 мянга гаран центнер үбһэн, 5000 тонно силос, 4000 центнер һолоомо, нилээд ехэ орооһо таряанай зүйл бэлэдхэгдэнхэй.

— Теэд үбэлжэлгын һаял эхилжэ, үбһэ тэжээлэй элбэг байхада, үхэр малтнай яахадаа гарзална гээшэб,—гэжэ артелиин 3-дахи отделениие эрхилэгшэ Д. Бухаевһаа асуубабди.

— Үбһэн яһала ехэ аад, тэрэмнай зундаа уһанда абтаһан байгаа, шанараар тон муу. Тэрээнһээ боложо, мал олон гарзална,—гэжэ харюусаба.

Үхэр малай олоороо гарзалһанай шалтагаан үнэндөө гансашье энэ бэшэ. Нэн түрүүн олонхи гүүртэ, отараданъ малай зунай бэлшээри зүбөөр эмхидхэгдээгүй, тэдэнь хүшэ шадалаар тон һула байгаа. Түрүүшын хүйтэндэ шанар муутай үбһэ эдиһэн, үгышье һаа, хожом болотор адуулагдаһан, тэнхээ багатай жэжэ мал: буруу, тугал, хурьга, түлгэ «һаяа сохюулжа», олоороо гарзалаа. Харин тэдэ малые эртээнһээ илгаад, шанартай, шэмэтэй тэжээл эдюулээ, һайнаар харууһалаа һаань, иимэ ушар тохёолдохогүй һэн.

ЗУНДАА АЛДАГДАҺЫЕ ҮБЭЛ ТЭХЭРЮУЛХЭНЬ БЭРХЭТЭЙ

Жэлэй эхинһээ хойшо һү ехээр һааха арга баһал байгаа. Жэшээлхэдэ, артелиин түбһөө 5—6 модоной газарта байдаг Галтайн фермые хараад үзэе. Эндэ 6 һаалишан 126 үнеэ һаажа байдаг. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1000 гаран литр һү һаанхай. Энэнь колхоздоо нилээд һайн үрэ дүн гэжэ тоологдоно. Мүнөө эндэхин 75 үнеэ һаажа, сүүдхэдээ оройдоол 117—120 литр һү абана гэхэ гү, али тэрэнь һаамхай үнеэн бүридэ 1,6 литр хүртэнэ.

— Үнеэднай олон шэргээ. Тэдэндээ эдюулхэшье юумэн хомор. Нэгэ үнеэндэ үбэлжэлгын үе соо эдюулхэ гэжэ 4 центнер үбһэ, 3 центнер һолоомо таһалжа үгөө. Тэрэнээ гамнажа, шэргэһэн үнеэдээ үдэрынь адуулнабди,—гэжэ фермын ахалагша һаалишан С. Дондупова хэлэнэ.

— Һаамхай үнеэдтээ силос эдюулхэгүй гүт?

— Хүнтэйдэ силос даранхайл гэлсэгшэ. Тэрэнь хабар болотор асарагдаха юм бэзэ. Үнеэднай силосэй амташье үзөөдүй байна,—гэжэ һаалишад мэдүүлнэ.

Ахир багахан тэжээл дээрэ байһан үнеэдһээнь һүн яагаад гарахаб даа. Тиигээдшье эгээл мүнөө, үбһэ тэжээлэй элбэгтэ олонхи үнеэдээ шэргээжэрхёод, тэдэнээ хабарай хатуу сагта түрүүлхэ гэжэ байһаниинь зүб гэхын аргагүй. Түрүү ажахынууд үнеэдээ гол түлэб үбэл эртэ түрүүлээд, һү ехээр абана бшуу. Хүхэ ногооной үедэ, намарай намжаа сагташье үхэр малаа зүбөөр эдеэлүүлжэ, адуулжа, һү ехээр һаахын түлөө оролдоогүйнь хойшолон мүнөө баһал балшыса харагдаба.

Иимэ алдуу, дутуунуудай үндэһэн шалтагааниие элирүүлхын тула ажалайнь эмхидхэл тухай хэдэн үгэ хэлэхэ ушартай болоно.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД ОЛОН, ХЭҺЭН АЖАЛЫНЬ АЛИМ?

Урзанданһаа ажахын тоосоондо ороод, һалбари бүхэнөө тус тустань отделены болгон таһалаа һэн. Жэшээнь, нэгэдэхи, хоёрдохи отделени —хонин ажал, гурбадахинь—эбэртэ бодо мал, дүрбэдэхинь—таряан ажал гэхэ мэтээр.

Хэнэйшье мэдэһээр, һалбари бүхэниие ажахын тоосоондо оруулхадаа, түбхын түрүүндэ газараа эзэтэй болгожо, мал болон таряан ажалые хоорондонь нягтаар холбохо, мүн хүтэлбэрилэгшэ гү, али малшан, механизатор бүхэндэ хүдэлмэриинь түлөөһые абаһан продукциинь жэшээгээр үгэхэ гэһэн удхатай. Тиимэһээ ямаршье ажалда гаргаша багаар хэжэ, эдеэ хоолой зүйл хямда сэнтэйгээр абахын тула бултадаа оролдохо ушартай.

Теэд тус колхозой гүүртэ фермэнүүдтэ хэрэгтэй газарынь мүнөө хүрэтэр даалгажа үгтөөдүй. Таряан ажалайхид үбһэ тэжээлыемнай бэлэдхэжэ үгэхэ гэжэ хүлеэгээд һуудаг зандаа. Ажалай түлөөһэ зүбөөр үгэхэ, зониие урмашуулха гуримшье сахигданагүй. Жэшээнь, малшадта хүдэлһэн үдэрэйнь тоогоор, гол түлөөһэнэйнь 80 процентые һара бүри үгэнэ. Теэд отделениинүүдтэ тоо бүридхэлэй тон муугаар табигдаһан дээрэһээ үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлдэг түрүүшүүл, залхуу зайгуулнууд аб адли түлөөһэ абана. Үнэндөө энэмнай яашье зохихогүй ха юм. Жэшээнь, хонин ажал дээрэ 150 гү, али 600 хонишье хараһан хүнүүд адлил түлөөһэтэй. Тиимэһээ зариман шадаал һаа үсөөн хони хараад, амархан байхые оролдоно, үгышье һаа— элдэб шалтагаан бараад, энэ ажалһаа хулжахые һэдэдэг. Фермэ, гүүртэнүүдтэ хүн ходол һэлгэгдэжэ байдаг болошонхой. Энээнһээ уламжалан адууһа малай харууһа, тэжээлшье муугаар эмхидхэгдэдэг байһаниинь элитэ ааб даа.

Колхоздо элдэб хүтэлбэрилхы тушаалтанай тоо хэтэрхы олон болошоо гэжэ һанахаар. Мүнөө отделени бүхэндэ—эрхилэгшэ, тоо бүридхэлшэ, тэдэнэй хажууда үшөө 3—4 бригадир, нэгэ гү, али хоёр мэргэжэлтэд байна. Эдэ 20 гаран тушаалтад бултадаа ондоо ажалһаа сүлөөлэгдэнхэй, юунэйшье болоо һаа, тогтомол салин абаад лэ һуудаг.

Эдэ бүхы эмхи гуримгүй ябадалда эсэс табижа, ажахын тоосоо хаа хаанагүй зүбөөр нэбтэрүүлээд, һалбари бүхэниие бодомжотой һайнаар эмхидхэн хүтэлбэрилхэ шухала болоо. Нэн түрүүн колхозой правлени (түрүүлэгшэ Х. Б. Бадмаев), партийна комитет (секретарь Т. О. Будаев) хүдэлмэрээ шэнэдхэн хубилгажа, зоноо зүбөөр элсүүлэн, парти, правительствынгаа табиһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха, урдынгаа түрүү нэрые тэхэрюулхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

М. Намжилов,
манай тусхай корр.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1962 оной декабриин 18.

ХИМНЫН ШЭНЭ СОВХОЗД[О]

Шасаргана одоол эзэтэй болобо

— Манай буряад орондо жэмэс үбэлдөө түүдэг юм,—гэжэ баруун областьнуудай хүнүүдтэ хөөрөө һаа, даб дээрэ үнэншэнгүй, зугаалжа хэлэнэ гэжэ һанахашье байха.

Теэд маанадта энэмнай наадан зугаа бэшэ, харин республика доторнай ургадаг шасаргана жэмэсые үбэлэй няд гэмэ хүйтэндэ суглуулдаг бшуу. Хэды шэнээн градус хүйтэн байхада шасаргана суглуулжа болохо юм гэжэ манайшье эндэхи зарим нүхэд мэдэхэгүй байжа магад.

Һаяхан декабрь һарын эхеэр Химнэ голдо хүрэжэ, тэндэ эмхидхэгдэһэн шэнэ совхозтой танилсахаяа хүсэбэбди. Тиихэдэмнай совхозой хүдэлмэришэд «шанга хүйтэн

буугаагүй» гээд, хүдэлмэрээ даб дээрэ зогсоонхой байба. Мэдэхэдэ энэ жэмэсые 28—30 градусһаа дээшэ хүйтэн болоходол суглуулжа ородог байба.

Иимэ үбэлэй шанга хүйтэндэ түүгдэдэг жэмэс дэлхэй дээрэ үгы тооной. Тиимэһээ энэмнай ямар түрэлэй жэмэс бэ, ямар аша туһатайб гэжэ мэдэхэдэ үлүүдэхэгүй.

Шасарганада «С» витамин айхабтар ехэ. Нэгэ килограмм жэмэстэ 200 миллиграмм «С» витамин бии. Шасарганын шүүһые шахаад үлэһэн килограмм шаарада 90 миллиграмм каротин бии гэжэ тодорхойлогдонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республика доторнай шасарганын шүүһээр улаан архи, элдэб ундануудые гаргадаг, шүүһыень амяарнь худалдадаг, шаараарнь хүнэй бэедэ гараһан шарха, галһаа халаһые эмшэлхэ тоһо бэлдэдэг болонхой. Гадна энэ жэмэсые мииншье эдихэдэ, кисель бусалгажа уухадашье айхабтар амтатай байха юм.

Тиигэбэшье һая болотор энэ жэмэсэй ургадаг газарта олзо бэдэрһэн элдэб хүнүүд гансахан манай республикын олон нютагуудһаа, городуудһаа суглардаг бэшэ, мүн Эрхүү, Чэтэһээ иишэ ябуулдаг болоһон байгаа. Тэрэниие дэлгүүр дээрэ үнэтэй сэнтэйгээр худалдажа, гэр ордонгуудые бодхооһон, «москвич», «волга» машинануудтай болоһоншье заримашуул олдохо.

Зүгөөр энээнһээ урда жэлнүүдтэ намартаа шасарганын һөөгүүдые хухалжа, ехэнүүд һүринүүдые табяад, тэрэнээ үбэлдөө сохижо абадаг заншалтай һэн. Тиихэдээ зайгуултажа, амар олзо бэдэржэ ябаһан хүнүүд жэмэсэй эшэнүүдые хайр гамгүйгөөр хухалдаг, һүхөөр сабшахашье ушар гаргадаг байгаа. Тэрэнэй хойноһоо хэншье хиналта табидаггүй һэм шуу.

Мүнөө энэ бүдүүлиг, жэгшүүритэ ябадалда эсэс табигдаа. Байгша оной эхеэр шасарганын ургадаг газарта тусхай совхоз байгуулагдаа.

— Манай ажахын гол зорилгонь,—гээд, тус совхозой директор Николай Васильевич Молчанов хөөрөөгөө эхилбэ,—шасарганын һөөгүүдэй хойноһоо харууһалха, зэрлигээр ургажа байһаниинь гуримтай саад мэтэ болгохо. Үрэһыень тарижа ургуулаад, жэлдээ 2—3 миллион эшэнүүдые республикынгаа ажахынуудта худалдаха, өөһэдынгөө газар дээрэ һуулгаха арга олохобди.

Энэ хүдэлмэри үнгэрэгшэ намарһаа хэгдэжэ эхилээ. Мүнөө эндэ бульдозертой «С-100», «Т-75» тракторнууд шасарганын нэлэнхы һөөгүүдые хубаарилан, хоорондуурнь тала гаргажа үгэнэ. Иимэ ажал гушаад гектарта хэгдэнхэй.

Һөөгүүдэй хоорондуур забһар гаргажа үгэхэдэ шасарганын эшэнүүдтэ нара, дулаа хүрэхэ, жэмэс суглуулхадашье зохид боложо үгэхэ байна.

Үбэлдөө бульдозероор отолуулһан эшэнүүд үндэр боложо, гурбан жэлһээ жэмэс үгэжэ эхилхэ, тиихэдэнь хуушан эшэнүүдыень тэрэл янзаар отолжорхихо юм. Иигэжэ 5—6 жэлһээ бүхы талмай дээрэ шасарганын эшэнүүд залуунууд, ургаса ехэтэй болохо ёһотой,—гэжэ совхозой агроном Борис Тимофеевич Жигульский хөөрэбэ.

Агрономой гэртэнь, ороһомнай, тэрэнэй хүдэлдэг таһалгада ехэхэн шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэдэг янзатай байба. Тэндэ арбаад сантиметрээр тайрагдаһан шасарганын эшэнүүд олон табяатай. Тэрэниие томо болгодог шэлээр хаража байха үедэнь агрономой дүрэ буулгаабди. **(1-дэхи зураг).**

Ерэхэ жэлдэ энэ жэмэсые тарихын тула 20 гектар газар элдүүрилэгдээд байнхай. Тэрэнэйнь 4—5 гектар үрэһөөр таригдаха. Теэд шасарганын үрэһэ абажа хатааха гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ. Тиигээшье һаань, энэ үбэлдөө 200 килограмм шарсаганын үрэһэ бэлдэхэ зорилготой.

Хойшодоо шарсаганын һайн сорт бии болгохо хүдэлмэри ябуулагдаха юм. Энэ талаар Алтайн хизаарта эмхидхэгдэһэн шасаргана ургуулдаг ажахытай холбоо барисаа байгуулжа захалаа. Байгша ондо совхозой директор нүхэр Молчанов тиишэ ошожо ерэһэн байна.

Иимэ холын хараата хүдэлмэри хэхынгээ хажуугаар хооһон талада эмхидхэгдэһэн совхоздо гэр байра бариха, шасаргана хадагалха склад түхеэрхэ, мүн жэмэс суглуулха түсэбөө дүүргэхэ тон шухала хэрэгүүдые шэнэ совхозой коллектив амжалтатайгаар шиидхэжэ байнхай.

Энэ жэлдэ хоёр квартиратай 6 гэр шэнээр бүтээгдээ, склад баригдаа, мүн бусад жэжэ барилга хэгдэһэн байна. Мүнөө шэнэ совхозой һуури электрын гэрэлтэй, гудамжатай юрын тосхоной маягтай боложо байнхай. Эндэ магазин, почто бии болоо. Автогараж баригдажа дүүрээ. Шэнэ тосхоной нэгэ хуби харуулагдана. **(Хоёрдохи зураг).**

Шасаргана бэлэдхэхэ түсэбөө тэдэнэр дүүргэхэ дүтэлөө. Түсэбэй ёһоор 1500 центнер суглуулха аад, мүнөө 1200 гаран центнер бэлэдхэнхэй. Тиин нёдондо оройдоо 450 центнер жэмэс тушаагдаа һэн. Энэ хүдэлмэридэ 6 бригада ябана. Тэдэнэй олонхинь пенсидэ гараһан үбгэд юм. Жэмэсые һайн шанартайгаар суглуулхын тула бригада бүхэндэ тусхай газар даалгагдажа үгтэнхэй. Хүрөөд байһан жэмэсые урдаа зумаяа мэтэ юумэ тааруулжа бүһэндөө уяад, хоёр захаһаань ооһор оруулжа, хүзүүндээ үлгөөд, зузаан бээлэй барижа, һөөгэй жэмэстэй һалаае тэрээн дээрээ татажа асараад, тоншоходонь шасаргана зумаяа руунь унадаг.

Үбэлэй эхилһэнһээ хойшо үдэшэ үглөөе, хүйтэн үдэрнүүдые һамбаашалжа, 1700 килограмм шасаргана

суглууһан Петр Васильевич Карповтай хүдэлжэ байхадань уулзаабди. **(Гурбадахи зураг).**

Шэнэ совхозой хүдэлмэрилэгшэд суглуулагдаһан жэмэсээ сэбэрлэхэ хүдэлмэриие оньһожоруулжа эхилээ. Эндэ дүй дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэн Бабасан Саяванчикович Цыденовэй хүтэлбэри доро шасаргана хиидхэхэ машина бүтээгдээ. Тэрэнь электрын хүсөөр хүдэлнэ. Иигэжэ ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ. Урдань жэмэсээ һуулга соо хээд, эшхэржэ байжа жабарта хиидхэдэг байгаа бшуу.

Гэхэтэй хамта шэнэ совхозой мэдэлдэ шасарганатай 4580 гектар газар даалгагданхай. Зүгөөр энэ жэмэс Химнэ, Сагаан Голой хо[ёр] зүбшан 10 мянга гаран гект[ар]рэ ургадаг байна. Совходо [...] даагүй байһан бусад газар [...] жэмэс урдынхидал адли эл[...] бэдэрээшэдэй хүнэһэн болож[о байна] ха юм.

— Шасарганатай бүхы 10 [мян]ган гектар газарые манда даа[л]... һайн бэлэй. Теэд энэ асууд[ал] ... хүрэтэр шиидхэгдэнэгүй,— ... совхозой директор гомдоно.

Энэ гол зорилгонуудаа бэ[...] зуураа, совхозой коллектив ... дотороо бии байгаа арга бо[...]нуудаа дүүрэн хэрэглэхые ... но. Эндэ зүгы олоор барих[а] ... шиидээ. Хэрбээ мүнөө зүгы[н] ... гэртэй болоод байбал, ерэхэ ... тэрэнээ 1000-да хүргэхэ, са[...] 2000 зүгын бүлэтэй болохо[...] раална. Мед ехэ үгэдэг эл[...] малнуудые, тэрэ тоодо га[...] донник тариха юм. Байгша о[...] дэнэр 100 центнер мед су[...] абанхай.

Гадна жэмэсые хэдышье ор[...] суглуулха һаа, бүхы ургас[...] банай нэгэ хуби гээгдэдэг. ... гээгдэһэн жэмэсые хэрэглэх[...] ла индюк шубуу олоор усха[...] гэжэ шиидээ. Юуб гэхэдэ, ... шубуун шасаргана ехэ дурат[ай] эдидэг, тэрээндэ таргалдаг ... Нүгөө талаараа энэ шубуун ... хүйтэнһөө айдаггүй, саһан ... хамаагүй ябадаг, тэрээндэ ... байра хэрэггүй бшуу.

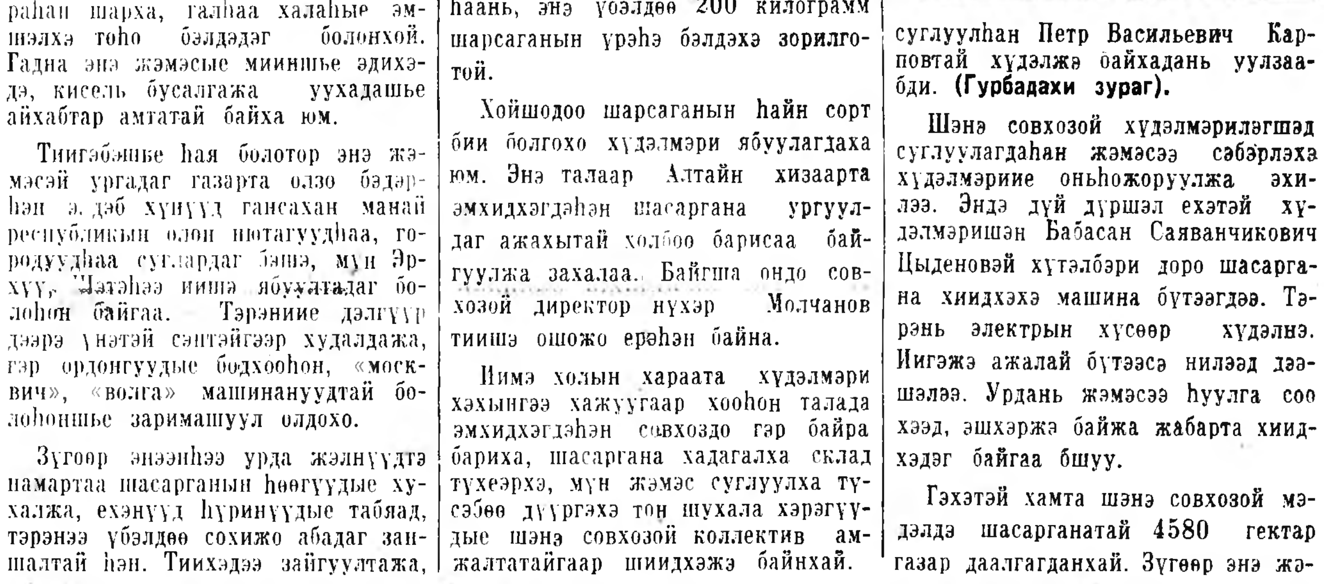
Совхозой хүтэлбэрилэгшэд ... үедэ индюк шубуудые энд[э] ... һээ худалдан абажа байнхай. ... мэдэнь 150 индюк бии. Са[...] энэ шубуунай племенной ... байгуулжа, республикын бус[ад] ... хынуудта дальбарaануудые ... дажа байхаар хараална.

— Фермэдээ 30—40 мян[ган ин]дюк шахан таргалуулжа, ... худалдадаг болохобди, — гэ[жэ] ... хозой хүтэлбэрилэгшэд найд[...]гаар мэдүүлнэ.

Научно-шэнжэлэлгын бол[...] хүдэлмэриие һайжаруулха зо[...] энэ совхозой мэдэлдэ Сэлэнг[...] жэмэсэй питомнигые на[...] шухала болоод байһан ту[...] хозой хүтэлбэрилэгшэд һана[...]

Республикын Хүдөө ажа[хын про]дуктнуудые абадаг, бэлэдх[эдэг ми]нистерство шэнэ совхозой ... рилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй ... үүсхэлые дэмжэхэ бэзэ гэжэ[...]дагдана.

Б. ГЫЛ[...]
манай тусхай [корр.]

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТАЛААР АБТАҺАН ХУУЛИНУУДЫЕ НАРИН САХИХА

«Хүсэн түгэс промышленностьтай байхынгаа хажуугаар бүхы талаараа һалбаран хүгжэһэн, аша үрэ ехэтэй хүдөө ажахытай болохо гээшэ коммунизм байгуулгын зайлашагүй эрхэ нүхэсэл мүн» гэжэ КПСС-эй Программа дотор хэлэгдэнэ. Ушар иимэһээ коммунис партимнай хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ асуудалда анхаралаа тон ехээр хандуулна.

Хүдөө ажахые алишье талаарнь хүгжөөхэ, тэрэнэй хүтэлбэриие нарижуулан һайжаруулха тухай шиидхэхы удхатай аад, зайлашагүй хэмжээнүүдые КПСС-эй ЦК-гай мартын болон ноябриин Пленумүүд хараалаа.

Колхоз, совхозуудта бэелүүлэгдэхэ хуули ёһонуудые бэхижүүлхэ, нарин сахиха ябадал хүдөө ажахые саашаданъ хүгжөөхэ ушарта айхабтар ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Колхоз, совхозуудай зөөри зөөшые нарин сахиха, хүрэнгэ, хүдөө ажахын техникэ, мал адууһа бүрин бүтэн байлгаха тухай хуулинуудые зүбөөр бэелүүлгэ хадаа бүришье шухала удха шанартай хэрэг.

Гэбэшье зарим үедэ гүрэнэй хуули ёһонуудые эбдэхэ ушарнууд манай республикын колхозууд болон совхозуудаар үзэгдэһөөр байдаг. Хүдөө ажахын продуктнуудые хулгай, үрилтэдэ оруулдаг шалтагаанууд үшөөл сүм усадхагдаагүй. Зарим тушаалта нюурнуудай зүгһөө колхозой үндэһэ хуули болохо Уставые, демократическа үндэһэ һуурие хазагайруулха баримтанууд нэгэнтэ бэшэ ушардаг.

Зарим колхоз, совхозуудта тоо бүридхэл, мэдээн муугаар эрхилэгдэдэг, абтаһан продуктнуудые гаргашалха ябадал хинагдадаггүй, мүнгэнэй оршо, гарша саг соогоо шалгагдадаггүй байдаг. Артельнүүдэй шалгалтын комиссинууд ехэнхи ушарта хангалтагүйгөөр уялгаяа дүүргэнэд. Тиигээдшье шалгалтын комиссинуудай зэргэдэ үзэг бэшэг мууса мэдэхэ гү, али этигэл найдабаригүйшэг хүнүүд һунгагдашаһан ушарнууд бии. Иимэ байдалһаа боложо, элдэбын ёһо бусын зүйлнүүд ушарна гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Гадна колхозуудай ажал ябуулгые гүрэнэй хиналтын органууд мүн лэ һулаар шалгана. Тарбагатайн, Сэлэнгын, Захааминай, Прибайкалиин аймагуудай олохон колхозууд хэдэн жэлээр шалгагдаагүй байха юм. Тэрэнһээ боложо, зарим колхозуудай болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, тоосоо хэдэг хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө гэмтэ ябадал һүйдхэдэг, олониитын зөөри соо умбажа ябадаг баримтанууд тодорхойлогдоно.

Жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, иимэнүүд баримтануудые тэмдэглэжэ болоно. Хурамхаанай совхоздо финансово-кассын журам ехээр хазагайруулагдаһан байна. 1962 ондо тус совхоздо салин хүлһэндэ фондһоо гадуур 134 мянган түхэриг гаргашалаа. Тиихэдэ 180 мянган түхэригэй үри нэхэгдэнэгүй, гадна 7984 түхэригтэ хуули бусаар хүнүүдһээ гэрнүүдые худалдажа абаһан байна.

Тэрэ совхозой отделениие даагша Шанюшкин, бухгалтер Цыремпилов гэгшэд хүнүүдһээ худалдажа абаһан гэрнүүдтээ модо отолбо, заһабари хэбэ гэһэн хуурмаг наряд зохёоһон жэшээтэй. Байгша оной ... һарада Арсаланов гэ[...] 1099 түхэригөөр гэр худа[...] абаһан аад, харин тэрэ ... гын модо бэлэдхээ гэжэ ... зохёогоод, салин хүлһэ ... гэһэн ведомостеэр ... байна. Иимэ хуурмаг ... зохёожо, гэмтэ хэрэг үүс[хэһэн] Шанюшкин, Цыремпилов, ...баров гэгшэд респу[бликын] прокуратураар хуулиин ... салгада хабаадуулагдаа.

Республикын олохон ... совхозууд бусадһаа үри ... нэхэжэ абадаггүй, ... хэмжээе ехэ болгожо ... заншалтай. Сэлэнгын ай[маг]... колхоз, совхозууд 248 ... түхэригэй үри нэхэжэ аб... байһаар. Ленинэй нэрэ[мжэтэ] колхоз (түрүүлэгшэнь ... Цыдыпов) 28,5 мянган ... риг, Карл Марксын нэрэ[мжэтэ] (нүхэр Ванкеев) — 39,7 ... «Улаан Оронго» — (нүхэр ...ренов) — 52,1 мянган тү[хэриг] бусадта тараажархёод, ... нээ нэхэжэ бусаанагүй.

Тиихэ зуура зарим ко[лхозой] хүтэлбэрилэгшэд өөһэд... хоздоо ехээр урит[...] байдаг. Жэшээнь, Сэл[энгын] Ленинэй нэрэмжэтэ ко[лхозой] бухгалтер нүхэр Будаев ... соо 515 түхэриг колхозой ... саһаа хожом тоосохоор ...

...ан-Үдын хүгжэмэй һургуули республика соогоо нилээн мэдээжэ болонхой. Тус һургуули дүүргэг... ...аа хаанагүй амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай. Һургуулиин багшанар ерээдүй хүгшэмшэдтөө ...й анхаралаа хандуулан, һайнаар хүмүүжүүлхые оролдонод. Зураг дээрэ: фортепьяно заадаг ... Валентина Михайловна Красовская табадахи классай һурагша Таня Тармаеватай.

Н. ВТЮРИНЭЙ фото.

...ҮҮГЭДЭЙ ХҮГЖЭМЭЙ ҺУРГУУЛИ

...ипкэ дээрэ эхилэн наа... байгаа хүбүүхэнэй дэргэ... ...эрхы багша заабаринша... ...эгсоно... Зүгөөр тэрэ хү... ...мүнөө дээрэ тулюурха... ...ээгдөөшье һаа, аба эжы... ...үян зүрхэ хүдэлмөөр аял... ...элүүлжэ шадаха байха ...эд һанагдана. Эгээл ...дха маягтайгаар уралан ...эн шулуун скульптура ...енск хотын хүүгэдэй хүг... һургуулиин үүдэнэй ха... табигдаһан харагдадаг. ...огоһыень алхан ороходо, ...ьяно, баяанай хонгёо худхаран соностожо, ...й гүн соо һайхан мэдэ... ...элүүдгүй түрүүлхэ юм.

...и дээрэ наадалгын ...й үүдэ нээжэ ороходо... ...алшар жаахан Коля Ка... ...гэдэг багша Десятовта ...жа байба.

Коля, ши һүүлшын ля... ...ёһоор гаргажа шадана... Дахин наада—гээд баг... ...өөлэхэнөөр хандан хэ... Тиихэдэнь һурагша тэрэ ...иень дахин дабтажа, хүгжэм зэдэлүүлнэ.

...нь табяатай дэбтэрые ...үзэхэдэ, баазашагаар ...э оролдожо өөрынь ...һан олон дуунууд ха... «Хада дээрэ калина» ...од арадай дуун, А. Са... этюдүүд, П. Чайков... «Итальянска дуун», ...ачок» гэжэ белорусс ха... хүгжэмүүдые уншана...

...льянска дуу» гүйсэдхэ... гүйхадамнай, бишыхан ...дэр хара баяан дээгүү... ...итр тээшэ үлын шэртэ... ...һал уянгатайгаар наа...

...агдаһан баяанай класс... Цыренов, Аюшеева гэг... ...хим һайнаар һуралса...

...ельяныг класс соо ба... ...үлөөгүйнүүд. Нэгэдэхи һурагша бишыхан Га... ...ых Е. Гнесинэй этюд хурганай хурдые мэдүүлэн, наадажа һууба.

— Галя, абашни хаана хүдэлдэг бэ?

— Комбинадта механигаар хүдэлнэ.

— Хүгжэм дээрэ наададаг гү?

— Үгыл даа. Тиигэбэшье хүгжэмдэ айхабтар дуратай юм. Намаяа тиигээд лэ энэ һургуулида оруулхые хүсэһэн юм,—гээд уриханаар миһэрэн энеэбхилнэ...

Гадна Гармаева, Цыбикова гэгшэд фортепьяно дээрэ ород, буряадшье дуунуудые ульгам бэрхээр наададаг болонхой. Шэб шэнэхэн дуу асаржа үгөөшье һаа, ното дээрэһээ хараад лэ шэнхинүүлжэ шадаха юм.

Дурсагдаһан һургуулиин үхибүүд хүгжэм шудалхаһаа гадна хотын концертнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаададсадаг. Жэшээнь, 6-дахи классай һурагша Светлана Холкина ноябриин 7-ной һайндэртэ хэдэн дуушадта фортепьяно дээрэ наадажа үгөө. Мүн Наташа Павлова Глиэрэй «Прелюди» шадамар бэрхээр наадажа, харагшадай зүгһөө магтуулһан байха юм. Тэрэшэлэн баянистнуудай оркестр олон янзын дуунуудые гүйсэдхөө. Баһа 5-дахи классай һурагша Саша Иванов олон концертнүүдтэ хабаадалсаа.

— Манай һургуулида бэлигтэй үхибүүд шэлэгдэн абтажа, баяан болон фортепьяно хоёр дээрэ наадажа һурана. Бүхы һурагшаднай 83. Түрүүшынхеэ манай һургуулиие 1961—62 оной һуралсалай жэлдэ зургаан хүн дүүргэжэ гараа һэн. Мүнөө бүришье олон хүн дүүргэжэ гараха байха,—гээд директорынь нүхэр Голубенко тайлбарилан хөөрэбэ. Тэндэ багшанараар нүхэд Г. Н. Козлова, А. М. Мороховская, Т. С. Маркова, В. П. Десятов гэгшэд ажаллана. Тэдэнэр бултааран Улаан-Үдымнай хүгжэмэй училищи дүүргэжэ гараһанай һүүлээр Закаменск городто эдэбхитэйгээр ажаллажа байнхай.

Р. Халзанов.

Хэмжээ абахаар болоо

Ноёхоной сомоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой центрһээ 18 модоной зайда байдаг Түхэм нютагта ажахын тоосоондо ороһон гурбан бригада байражанхай. Тэндэ 58 үрхэтэ айл гэхэ гү, али хамта дээрээ 261 хүн ажаһуудаг. Гэбэшье тэдэнэй культурна ажаһуудалда колхозой хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа огто табинагүй. 1954 ондо үхэрэй байрын хуушан модо бага зэргэ һэльбэн татаад, культбазын гэр гэжэ бариһан юм. Тэрэ гэһээр 9 жэл үнгэрөө. Тэрээн соонь хүнэй һуушагүй хүйтэн, зүдэрүү болошонхой. Шэнэ культбаза бариха гэжэ 1960 онһоо хойшо хэлсэдэг юм. Суглаа, хөөрэлдөө хэхэ болоходоо, колхозой дарганар уужам гэртэй айлые бэдэрдэг зангаараа.

Мүн энэ тосхоной айлнууд барандаа шахуу газетэ, журналнуудые захинхай юм. Теэд тэдэнь 18 модоной хараанда байдаг колхозой центрһээ 8—9 хоножо ерэдэг. Ушар юуб гэхэдэ, почто зөөдэг тусхай хүнэй үгы дээрэһээ ябууд зон асархадаа гээлтэ хоролтодо оруулдаг байна. Энээн тушаа колхозой парткомдо нилээд гомдол ороһон байха. Теэд секретарь нүхэр Бадмаевай «шэхэ дүлии, нюдэ балай» һуудагынь гайхалтай.

С. Биликтуев.

Сэлэнгэ.

Хандалга-бэшэгээр хэмжээн абтана

«Үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ булта эдэбхитэйгээр хабаадая» гэһэн эдэбхитэ гурбан нүхэдэй хандалга-бэшэгые Түнхэнэй багшанар, түрэлхид болон олониитэ зон үнэн зүрхэнһөө һайшаагаад, улаан бургааһандал ургажа ябаһан залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын тула саашадаа юу хэхэ, ямар хэмжээ абаха тухайгаа хөөрэлдэнэ, хэлсэнэ.

Һаяхан аймагай түбтэ һургуулиин һуралсалай таһагые даагшанарай, директорнүүдэй суглаан зарлагдаад, тус бэшэг тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо.

Шэмхын найман жэлэй һургуулиин директор нүхэр Д. Ш. Будаев иигэжэ мэдүүлбэ:

— Манай һургуулиин коллектив тус хандалга-бэшэгые өөһэдынгөө хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсээд, үхибүүдые хүмүүжүүлгын хэрэг эрид шууд һайжаруулха зорилтоор тусхай хэмжээ ябуулга тодорхойлон хараалаабди. Түрэлхидэйшье дунда ойлгууламжын хүдэлмэри урда урдынхиһаа һайнаар ябуулжа эхилэнхэйбди.

— Коммунизмын үедэ ажаһууха хүниие хүмүүжүлхэ гээшэмнай угаа харюусалгатай, хүндэтэй хэрэг ха юм. Манай багшанар «Буряад үнэндэ» хэблэгдэһэн бэшэгые һайшаангаа, коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ эхилэнхэй. Мүнөө тэрэ хандалга-бэшэг тухай түрэлхидэй классна суглаанууд дээрэ үргэнөөр хэлсэжэ эхилэнхэй,— гэжэ Хэрэнэй дунда һургуулиин директор нүхэр П. К. Манжеханов хэлэнэ.

«Үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ булта эдэбхитэйгээр хабаадая» гэһэн бэшэг тухай, үхибүүдэй дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам һайжаруулхын тула юу хэжэ байһан тухайгаа Жэмһэгэй дунда һургуулиин директорые һуралсалай талаар орлогшо нүхэр Е. Д. Бельгаева, Зуун-Мориной найман жэлэй һургуулиин директор нүхэр Д. Д. Цырендоржиев болон бусад хэлэһэн байна.

Д. Данжаев.

Түнхэн.

Ахын аймагай Соведэй депутат Донид Дашиевич Гомбоев тус аймагай гүйсэдкомой коммунальна ажахын таһагай коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байдаг барилгашадай бригадын бригадирай тушаалтай, өөрөө бэрхэ модошо дархан мэргэжэлтэй, эмхидхэхы шадабаритай нүхэр юм.

Нүхэр Гомбоев ажалайнгаа хажуугаар депутат уялгаяа һайнаар бэелүүлдэг, олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсожо ябадаг байна. Зураг дээрэ: депутат Д. Д. Гомбоев.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

ҮРЭ ЕХЭТЭЙ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ХҮДЭЛМЭРИ

(Эхэнэрнүүдэй соведэй хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө)

Ажахын алишье һалбарида эхэнэрнүүдэй хабаадахагүй хэрэг гэжэ байхагүй. Республикын эхэнэрнүүдэй 1-дэхи съездһээ хойшо хоёр жэлһээ дээшэ саг үнгэрөө. Энэ үе соо Мухар-Шэбэрэй аймагай эмэгтэйшүүлэй соведүүд ажал хүдэлмэридөө нилээд амжалта туйлаа. Өөрынгөө ажалда гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые олоор хабаадуулдаг болоо.

Аймагта 200 гэшүүдһээ бүридэһэн эхэнэрнүүдэй 25 совет байгуулагданхай. Үнгэрөөд байһан республикын эхэнэрнүүдэй 2-дохи съездые аймагай эмэгтэйшүүл ажалай ямар бэлэгээр угтаа гээшэб? Гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые хамтын ажалда хабаадуулха, соёл сурталай хүдэлмэри һайжаруулха, ургажа ябаа эдир багашуулые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ болон бусад асуудалаар эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри ябуулдагаараа зарим тэды дүй дүршэлтэй болоо.

Энэ талаар «Заганский» колхозой эхэнэрнүүдэй соведэй ажал хэрэг һайшаамаар. Соведэй гэшүүд ажалаа үйлэдбэриин, соёл сурталай, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо гэхэ мэтэ гурбан комисси боложо, хүдэлмэреэ эмхидхэнэ. Комиссиин түрүүлэгшэ, гэшүүд соведэй хүдэлмэридэ олон эдэбхитэдые хабаадуулжа, тэдэндэ түшэглэн хүдэлмэреэ ябуулдаг гуримтай. Комисси бүхэн өөрын түсэбтэй. Тэрэнээ һара бүри соведэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэдэг.

Совет ямар зорилго урдаа табидаг бэ гэбэл, нэн түрүүн гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулжа, тэдэниие хамтын ажалда бултыень элсүүлжэ шадаа. Урдань «Заганский» колхозой 415 гэрэй эзэн эхэнэрнүүдһээ 15—20 хүниинь хамтын ажалда бури хүргаашье хүргэдэггүй байһан һаа, харин мүнөө тиимэ эхэнэрые артельдэ олохогүйт. Энээнһээ уламжалан иимэ нэгэ баримта хэлэе. Шэмээшэг айл һуурин тосхонһоо хажуу тээ хэдэн модоной хэмжээндэ гаража мал дээрэ хүдэлхэеэ огто арсадаг байһан гээшэ. Анна Леонова гэжэ эхэнэр урдань колхозой ажалда ябахадаа, гэрһээ холо ошодоггүй һэн. Мүнөө тэрэ артелиин түбһөө хэдэн километр холо байдаг шубуунай фермэдэ гэр бүлөөрөө зөөжэ ошоод, ехэ габшагайгаар ажаллажа байдаг.

Гадна олон эхэнэрнүүд хүтэлбэрилхы тушаалда дэбжүүлэгдэнхэй. Жэшээнь, олон жэл тугалшанаар хүдэлһэн К. Матвеева мүнөө коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болоһон фермые хүтэлбэрилнэ. Фермын һаалишад «ёлочко» түхэлэй түхеэрэлгээр үнеэ һааха мэргэжэлдэ булта һурана. Нёдондо тэдэнэр хүдөө ажахын эрдэм шудалха университедэй мал ажалай факультет дүүргэжэ гараа һэн.

Агроном Е. Снетковагай хүтэлбэрилдэг тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо комисси холын малшадай, илангаяа хонишодой һууха гэрнүүдые сэбэрлээ, угаагаа, сагаадаа. Хүнэй ороходо урин дулаан аятай зохид болгоо. Хабарай тарилга, үбһэ таряа хуряалгын үедэ ясли, саадуудай таһалгаряагүй хүдэлжэ байхын тула ехэ юумэ бэелүүлээд һэн. Тэндэ хүдэлхэ хүнүүдые шэлэн олодог, гэр байрыень болбосон түхэлтэй, зохид таарамжатай болгоо юм. Энэ хэрэгтэ гэшүүд К. Филатова, А. Хохлова, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Ю. Лютаева библиотекарь-пенсионерка К. Брун, мүн бусад угаа эдэбхитэйгээр хабаададаг.

Гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые хамтын ажалда олоор хабаадуулха хүдэлмэри юунһээ боложо урагшатайгаар ябуулагданаб гэбэл, совет эхэнэрнүүдэй, мүн эрэшүүлэй дунда хадаа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулна гэхэдэ алдуу болохогүй. Хараалагдаһан түсэбэй ёһоор элдэб асуудалаар һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэжэ байдаг. Тиихэдээ диафильм хэрэглэдэг юм. Диафильм хэрэглэхэ гээшэнь хүнүүдые хүмүүжүүлхы талаар шэнэ онол арга боложо үгэнэ. Энэ хайшан гээд эмхидхэгдэнэб гэхэдэ, үйлсэ бүхэнэй эхэнэрнүүд бүлэг бүлэгөөрөө нэгэ айлайда сугларжа, ээлжээтэ лекци, хөөрэлдөө шагнадаг. Тэндээ диафильм харана.

Хэрбээ урдань кинодо олон эхэнэрнүүд оройдоо ошодоггүй, нүгэл шэбэл гэжэ этээрхэдэг байбал, мүнөө клубта ерэжэ кино харахагүй, лекци, элидхэл шагнахагүй, гэрэй эзэн эхэнэр Шэнэ Заган, Хуушан Заган тосхонуудта байхагүй. Соведэй гэшүүд булта уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ хабаададаг. Гэрэй ажал шудалха, оёхо, урлажа һураха кружогууд эмхидхэгдэнхэй.

Ургажа ябаа залуу үетэниие, илангаяа багашуулые, түрүү бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. СССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр Лютаевагай хүтэлбэрилдэг түрэлхидэй комитет һургуулитай, класс бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэй нягта холбоотой байдаг. Хэнэй үхибүүн ямараар һуранаб, журам эбдэнэгүй гү гэжэ багшанарһаа ходо һуража байдаг, заримандаа хэшээлдэншье һуулсадаг. Гадна багшанартай сугтаа һурагшын гэртэнь ошожо, байра байдалтайнь танилсадаг. Сүлөөтэй сагаа ямараар хэрэглэнэб, үлүүсэ ехээр наадана гү,- али гэртээ заруулна гү, али эсэгэнь гэр бүлэнэртөө ямараар ханданаб, архи тамхи намнадаггүй гү гэхэ мэтэ олон ондоо ажаһуудалай асуудалаар һонирходог.

Гадна арадай «зарса» Юлия Ивановна Лютаевада һунгагшадай зүгһөө олон асуудал, гомдол үдэр бүри орожо байдаг гээшэ. Тиимэһээ нүхэр Лютаева ажалшадай эрилтые һайн мэдэжэ байдаг. Түрэлхидэй зүгһөө ороһон гомдол шиидхэхэдээ байра дээрэнь, гэртэнь ошожо хаража үзэдэг заншалтай.

Мал ажалдахи хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха, һаалишадай ажал хүнгэдхэхэ тушаа эхэнэрнүүдэй совет хадаа колхозой правлени, парткомтой суг горитой юумэ хээ. Колхозой һаалиин гурбан фермэ дээрэ «ёлочко» түхэлэй түхеэрэлгэ тодхогдожо һаалишадай ажал нилээд хүнгэрөө. Хэрбээ урдань бар хүсөөрөө хэдэг байхадаа, гурбан фермэдэ аяар 33 хүн хүдэлдэг байгаа һаа, мүнөө 20 хүн хүдэлнэ, ажалай гаргаша 2—2.5 дахин бага болоо. Һаалишад сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргатай. Мүн гахайн фермэдэхи хүдэлмэри, орооһо хүрангэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри оньһожоруулагдахань.

Иигэжэ 10 хүнһөө бүридэһэн Агния Васильевна Ивановагай хүтэлбэри доро ажалладаг эхэнэрнүүдэй совет республикын эхэнэрнүүдэй һая үнгэрһэн съездые иимэ жэшээтэй ажал ябуулгаар угтаһан байна. Нүхэр Иванова хадаа өөрөө Шэнэ Заганай 8 жэлэй һургуулида эхин классай багшаар хүдэлдэг юм. Тэрэ нүхэр һурагшадые хоёрдохи жэлдэнь дахин нэгэ класста үлөөхэгүй гэһэн уялга абаад, ажалдаа мүн лэ һайн амжалта туйлажа байдаг эдэбхи үүсхэлтэй эхэнэр юм.

«Заганский» колхозой эрэгтэй, эмэгтэйшүүл КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэ гэһэн хүсэл бодолтойгоор хүдэлжэ байна.

Б. Жамбалов,
манай корр.

ДЕПУТАТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ПОЛИНА ВАВИЛОВНАГАЙ НЮУСАНЬ ЮУБ?

Уданшьегүй фермын байранууд жэрылдэн харагдажа, «коммунис ажалай түлөө тэмсэжэ байһан фермэ» гэһэн гаршагынь холоһоо яларан харагдаадхиба.

— Энэл даа, Харанхымнай һү һаалиин фермэ, — гэжэ мантай сугтаа һуулсажа ерэлсэһэн «Погранична» совхозой нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ Василий Андреевич Ким ойлгуулжа үгэбэ.

Долоон жэлэй саана арай гэжэ хори гараһан Полина Потапова һаалишан боложо, нютагай үүлтэрэй 14 шэнэ үнеэд болохо хашараг, гунжадые тушаажа абаа һэн. Түрүүшын жэлдэ залуу һаалишанда ехэ хүндэ хүшэр юумэнүүд тохёолдодог, мэдээ, шадаагүй юумэнүүд олон үзэгдэдэг байба. Тиибэшье Полина ядаһандаа сухарингүй, харин бүри зоримгойгоор ажаллажа, амжалтын түрүүшын алхам хэһэн намтартай. Эдэ хашарагуудаа тугаллуулаад, тус бүриһөөнь жэл соо 1500 гаран литр һү һаажа, урдаа табиһан зорилгоёо дүүргээ бэлэй.

Хойшодоо жэлһээ жэлдэ һайн амжалта туйлажа, яһала бэрхэ һаалишан болохо байһанаа харуулаа. 1960 ондо Полина Вавиловна үнеэн бүриһөө 2000 гаран литр һү һаажа, түрүү һаалишадай тоодо ороһон һэн. Үнгэрһэн жэлдэ тэрэнээ 2500 гаран литртэ хүргэжэ, аймагай һаалишадай социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һааха уялгаяа нүхэр Потапова һара хахадаар уридшалан дүүргээ.

Шадамар бэрхэ һаалишан хадань Погранична совхозой нэгэдэхи отделениин ажалшад Полина Вавиловна Потаповагаа Хяагтын Адагай сомоной Соведтэ депутадаар дэбжүүлһэн байна.

— Полина Вавиловна ажалайнгаа дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгыт — гэжэ гуйбабди.

— Үгы, ямар тиимэ хүнэй мэдэхэгүй нюуса арга байхаб, хүнэйл хэдэг юумэ хэдэгби,— гээд, нүхэр Потапова ехэл даруу зантай хүн байһанаа мэдүүлбэ.

Теэд манай сухарихагүйе тааһандал Полина Вавиловна хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

— Тиигэбэшье ажал бүхэн өөрын нюусатай ха юм, тэрэнэй оньһыень оложол шадаха хэрэгтэй гэжэ һанагшаб. Тиимэһээ нэн түрүүн малые зүбөөр эдеэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулдагби. Зүгөөр үдэр бүри аб адли рацион табижа болохогүй. Би мүнөөдэр ямар үнеэндээ нормоһоо үлүү силос үгэхэб, ямар үнеэндээ багаар үгэхэб гэжэ өөрынгөө рацион табидагби.

— Мүнөө даадаг 14 үнеэдһээ суудхэдээ 125—135 литр һү һаанаб. Ажалдаа үглөөнэй табан часта ерэгшэб, тиигээд үнеэдэйнгээ хэбтэри сэбэрлэһээр, силос, бурдууг үгэһөөр байтарни үнеэ һааха саг болодог. Гадна нэгэ хэмдэ үнеэдээ һааха, эдеэлүүлхые оролдогшоб. Энэ баһал туһатай гэжэ һанагшаб. Үнеэдээ һаажа байхадаа, сухалдажа, малаа хажарлажа болохогүй гээшэл даа. Үнеэн гээшэмнай үхибүүндэл адлирхуу амитан бшуу. Налагай зохидоор малда хандаал һаа, тэрэшни бүхы байгаа һүеэ үгэхэл гэжэ һанагшаб, — гэжэ нүхэр Потапова саашань хөөрэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин Пленумэй материалнуудтай танилсаад байхадаа, жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө үшөө 500 литр һү һааха уялга Полина Вавиловна абаа. Мүнөө энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө габшагай шударгыгаар ажаллажа, нүхэр Потапова суудхэдээ үнеэн бүриһөө 9—10 литр һү һаажа, бусадтаа жэшээ харуулна.

В. ЖИГЖИТОВ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнуудтай танилсана

Кабанскын совхозой хоёрдохи отделенидэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые тайлбарилан танилсуулха талаар агитаторнуудай семинар болобо. Семинарай һүүлээр Н. С. Хрущевой элидхэл, КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоол ажалшадта ойлгуулхын тулада агитаторнууд өөһэдынгөө участогуудта гараба.

Мүнөө агитатор бүхэн түд бүридөө 3—4 дахин хөөрэлдөө, уншалгануудые үнгэргөөд байна.

Б. Сотнич.

...д, 414 түхэригтэ доку... ...дые үгөөд, үлөөшэ 101 ...ынь кассадаа бусаагүй. ...ой түрүүлэгшын орлог... ...эр Пурбуев 136 түхэриг, ...е даагша Цыремпилов ...хэриг, барилгын бригадаев 1055 түхэриг, түшэ Хабаров 194 түхэриг, ... Дамбаев 1298 түхэриг ...лэн колхоздоо үритэй... ...м.

...оз, совхозой зөөри гам... ...урихэ, үбэршэлхэ үшөө ...римта харуулая. Ажа... хулгайгаар олдоһон ..., элдэб түхеэрэлгэнүү... ...нэй гарһаа сэбэр мүн... ...оор худалдан абадаг ...тай. Иимэ хуули бу... ...доһон хэрэгсэлнүүдые ...эй аймагай колхозууд ...00 гаран түхэригтэ ху... ...а абаһан байха юм.

...гын, Тарбагатайн, За... аймагуудай колхоз, ...удта орооһо таряа, ма... ...ээл хулгайлха барим... элирүүлэгдээ. Жэ... Онохойн совхоздо (ди... ...нүхэр Цикало) орооһо, ...һэ хулгайлха ябадал ...болодог. Тус совхозой ...ууд Ганицев, Потемкин ...00 кг. орооһо хулууһа... ...игдаа. Орооһоной тоо... ...гша Пахомов гэгшэ ...н 200 кг. орооһо хулуу... ...лдаад баригдаһан бай... ...аань, совхозой дирекци тэрэниие ажалһаань гаргажа хаяагүй.

Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Найданов гэгшэ тоо бүридхэлэй бусайданхай ушарые хэрэглэн, энэ жэлэй октябрь соо колхозой гурбан хони алажа, мяхынь үбэршэлөө. Тэрэ хүн хиналтада абтанхай, сүүдлүүлэгдэхэнь. Хурамхаанай совхозой үхэршэн Гончиков өөрынгөө, түрэлхидэйнгөө 11 толгой үхэр совхозой тэжээлээр тэжээжэ байгаа бшуу.

Мал үхүүлжэ колхоз, совхозой зөөридэ айхабтар ехэ хохидол үзүүлнэ. Республикын прокуратурын органууд ниитын адуу мал хайхарамжагүйгөөр харууһалжа гарзалуулһанайнь түлөө хэдэн тушаалта нюурнуудые хуулиин харюусалгада хабаадуулаа. Онохойн совхоздо харууһанай мууһаа энэ жэлдэ 700 шахуу поршоонхо гарзада ороо. Теэд дирекциин гэмээр тэрэ хохидол мүнөө болотороо гэмтэ нюурнуудай хүзүүгээр бодхоогдоогүй.

Зарим нэгэн бэлэдхэлэй эмхи зургаануудта хүдэлдэг хүнүүд колхоз, совхозуудые мэхэлдэг, хуурадаг байһаниинь баригдаа. Жэшээнь, Тарбагатайн аймагай потребсоюзай бэлэдхэлэй конторын хүдэлмэрилэгшэд колхозуудай нооһо гүрэндэ худалдахадань хуурмагаар документнүүдые зохёожо, ехэ хэмжээнэй нооһо үлүү гаргажа абаһан, түлэгдэхэ мүнгынь хармаангалһан. Тиихэдэ Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын аймагуудтахи тоһоной заводуудай зарим хүдэлмэрилэгшэд тушаагдаһан һүнэй тоһолигые доогуур гаргажа, колхоз, совхозуудые хууһаһан, һү, тоһо үбэршэлһэн баримтанууд бии.

Балшыса баригдаһан гэмтэ нюурнууд хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаһан, зэмэеэ амсажа байна. Гэбэшье иимэ байдалые саашань тэсэжэ байха аргагүй. Гүрэнэй, колхозно-кооперативна зөөридэ гар хүрэхэ, гэмтээхэ хуули бусын ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ шухала. Энээнэй түлөө социалис зөөри сахин хамгаалха хэрэгтэ үргэн олониитые олоор хабаадуулха, арадай һайн дуранай дружинануудай, нүхэдэй сүүдүүдэй, ниитын, саг үргэлжын элдэб түхэлэй комиссинуудай ажал ябуулгые эрид һайжаруулха, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлгэхэ зорилго табигдана.

Тиихэдэ хиналта шалгалтын органууд, колхозуудай шалгалтын комиссинууд өөһэдынгөө хүдэлмэриие шангадхаха, хуулита эрхээ гүйсэд дүүргэн хэрэглэжэ, социалис зөөрине сахиха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха уялгатай. Социалис хуули ёһонуудые шангаар баримталха хэрэгтэй. Нютагай колхоз, совхозуудай управленинүүд, Хүдөө ажахын продуктнүүдые абаха, бэлэдхэхэ министерство хадаа ажахынуудай тоо мэдээнэй албандахи тушаалтадые һургахын, тэдэндэ шанга эрилтэ табихын, хиналта шалгалтын хэрэгые һайжаруулхын тула хэмжээ ябуулгануудые хараалха зэргэтэй байна. Иигээд байбал, колхоз, совхозуудай социалис зөөри наринаар сахигдаха, саашадаа бэхижэхэ, хүгжэхэ ушартай бшуу.

КПСС-эй ноябриин Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ һэн: «Имагтал хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенциин болон олониитын организацинуудай эдэбхитэй туһаламжын ашаар лэ жүүлигүүд, эдилгэшэд, ажал хэдэггүй хубалзануул, албан хойрог хүнүүд гэхэ мэтын гүрэнэй зөөридэ гараа хүрэдэг хүнүүдэй толгойгоо шэхэхэ нүхэ һүбыень хаана яанагүй хаажа шадахабди. Ажалай хэмжээ ба хэрэглэлэй хэмжээнэй хойноһоо тон нарин хиналта бэелүүлхэ шухала». Энэ заабариие һургаал болгон баримталха тон шухала.

Б. Цыденжапов,
Буряадай АССР-эй прокурор, юстициин ахалагша советник.

Хорин аймагай Краснопартизанска сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Клавдия Спиридоновна Заиграева сессидэ хэлсэгдэхэ асуудалнуудые хүн зоной дунда ябажа, арад зоной һанамжа эрилтые мэдэжэ бэлэдхэдэг юм. Зураг дээрэ: Нүхэр Заиграева (зүүн гарһаа) Хүндүй нютагта үбэлжэжэ байһан отарада ерээд, Должин Балданжаповна, Ойдоп Тагарович Тагаровтантай хөөрэлдэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1962 оной декабриин 18.

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Уншагшадай эрилтые хүсэд хангамаар ном

Коммунизмын һаруул һайхан ордон бодхоожо байгаа мүнөө үедэ совет хүнүүдые, илангаяа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, хуушан сагай хорото үзэгдэлнүүдые зайсуулха мэтын угаа шухала зорилгонуудай табигдаад байһаниинь элитэ. Уран зохёолшо Цырендоржи Дамдинжаповай шэнэ повесть эгээл эдэ асуудалнуудта зорюулагданхай.

Тус зохёолой гол удха, сюжет тухайнь тобшоор хэлэбэл иимэ юм. Нютаг нугадаа байжа үгэнгүй, холо ойро зайгуултадаг болоһон «шэнэһэтын шэрхи» Мушуу «шанаагай һайхасаан» Борбонок хоёр хонжоо наймаа, хулгай худал хэхэ, архидаха, хаарталдаха, хүниие сохихо мэтын гэмтэ хэрэг үйлэ хэжэ ябатараа, милициин түлөөлэгшэдтэ балшыса баригдана. Тэдэниие барихадань дружинник багша Магмар Содбоев, үнэн сэхэ ажалшад Раджаана Очировна, Содном Дармаев болон бусад туһална. Нэгэ талаһаа—хуушанай үлэгдэлнүүдые бэедээ шэнгээжэ, мушхуу харгыда ороһон Мушуу Борбонок хоёр. Нүгөө талаһаа—ажал хүдэлмэриин алтан жолоо бариһан, сэбэр сэхэ замтай Балдан Ванданов, Раджаана Очировна, Виктор Басаев, Магмар Содбоев, Содном Дармаев, Должит хээтэй мэтэнүүд.

Автор эдэнэй образые эли тодоор харуулжа шадаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эгээн түрүүн Мушуу Борбонок хоёрые абаад үзэе. Мушуу Дымбрылов Шэнэһэтэ нютагта гушаад ондо түрэһэн байгаа. Һургуулида мүртэй ябажа үгөөгүй, арай шамай таба-зургаан класс дүүргэээд, иишэ тиишээ табилуулжа байтараа, һүүлэй һүүлдэ шоферой курс дүүргэжэ, ашаанай машинын гурбадахи зиндаагай шофёроор хүдэлмэрилөө. Үнэмшэлгэеэ абхуулһан, «нүхэдүүлһэниинь» тоогүй. Борбонок Ванданов баһал гуша гаран ондо Шанаа нютагта түрэһэн. Долоон класс дүүргэээд, тракторист болоһон аад, энэ ажалдаа даасатайгаар хүдэлжэ үгэдэггүй байгаа. Городто механигай курсда орохом гээд, худал үнөөр хэлэжэ, хото хүдөө хоёрой хоорондо ходо табилуулжа ябадаг болоо һэн.

Эдэ хоёрой урдаа табидаг эрилтэ зорилгонуудай ямар байһые удаадахи үгэнүүдһээнь элирнэ. «...Би нэгэ бага зөөри суглуулжа, гэр соогоо элдэб юумэтэй, мүнгэ ехэтэй, баян, бардам хүн болохо дуратайб. Суглуулһан зөөриимни хүсэд дууһаадүй байтар коммунизм байгуулагдажа, юумэ гээшэ одоол далай шэнги элбэг дэлбэг болохо, ажал хэхэеэ зогсоод, ашаанайнгаа машина пудайжархёод, миил амаараа гаратараа умбажа, амархын ехээр амараад, дээдэ жаргал эдлэжэ байха саг болохые хүлеэнэм»,—гэжэ Мушуу Дымбрылов ама бардамаар дуугарна. «Би баһал түсэбтэйб. Дуратай юумэеэ хэхэ, дуратай юумэ эдихэ, дуратай юумэеэ ууха, дуратай сагтаа зайха, дуран соогоо ехэ мүнгэтэй ябаха, дуратай һайн байратай болохо, дуратай зугаа наадаа хэхэ... иимэ олон түсэбтэй ябадагби»,—гэжэ Борбонок хөөрэнэ.

Ииходээ эдэ хоёрнай, арад зоной аман үгэ соо хэлэгдэдэгэй ёһоор, бэлэн юумэндэ бэгзылдэшэн болоно.

Архи, хаартын, аралжаа наймаанай, хулгай худалай, хубиин хэрэгэй ахир муу харгы дээрэ уулзан нүхэсэһэн эдэ хоёрто ёһотой гэгшын хани нүхэсэл гэжэ юун байхаб даа. Үнэхөөрөөшье, түрүүшын багахан бэрхэшээл аюулай тохёолдомсоор эдэ һайхасаангууд гэм зэмэеэ бэе бэедээ хаяжан, ан арьятандал аб адляар ар-ур гэлдэшэнэ.

Зүгөөр, хүн бүхэн муул хадаа муу байдаг бэшэ гээшэ ааб даа. Мүн эдэ хоёройшье толгойдо нэгэ заримдаа зүйтэй бодол орожо, һанаа сэдьхэлынь зобоно, зосоонь аягүй болоно. «Хара уһаар умда хээд, энэ Мушуутай нүхэсэжэ ябаһаар, курсшьегүй, хүлшьегүй болоод тонилогшо аа гүб?»—гэжэ Борбонок һанана. «Яан гэтэрээ яагша аабибди», —гээд хаа-яа Мушуугай сэдьхэлдэ хаха ороодхино. Тээд эдэ хоёрой муу талань ехэдэн диилэжэ, уршаг үйлэнь уголовно хэрэгтэ хүргэнэ.

Харин Борбоногой түрэһэн аха Балдан Ванданов тад ондоо хүн. Балдан гээшэ бага наһанһаа хойшо ажалай алтан жолоо бэряад, тэрэнээ хэзээдэшье алдангүй ябадаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда Курска булангһаа Берлин хүрэтэр ябажа ерээд, түрэл колхоздоо, һүүлэй үедэ Шанаагайнгаа совхозой ажахын тоосоото хонишодой бригадада хүдэлмэрилнэ. Балдан Ванданов хамтын хүдэлмэридэ урма баяртайгаар оролсодог, үнэн сэдьхэлһээ хандадаг. Тэрээнһээ гадна, Балдан гүрэн түрынгөө байдалые һонирходог, мүнөө үеын хүдөө нютагай түрүү хүнүүдэй нэгэниинь болоно. Партиин түүхэтэ съездын материалнуудтай танилсанхай, өөрынгөө урдахи зорилгонуудые тодорхойлонхой.

Энэ коммунист элдэб эсын үлэгдэлнүүдтэй, «хуушан түгсэгүүдтэй» бүхы шадалаараа тэмсэнэ. «Муу юумэнүүдэй наһаниинь хэды богони болобошье һаа, таанар шэнги архиншан, хулиганууд, луйбууршад үшөөл хаа-яа байна ха юм. Тэрэ хатуу тэмсэлынь хэжэ, эдэ элдэб үлэгдэлнүүдые сүм үгы хэжэ шадахал байхабди», — гэжэ найдадагаа Борбонок Мушуу хоёрто хандажа, Балдан мэдүүлнэ. Балдан хадаа коммунизм байгуулагшын моральна хуулиие дүүргэжэ байһан түрүү хүнүүдэй нэгэниинь болоно.

Балданай эжы Должит хээтэйн образ баһал һайнаар гараа гэжэ тэмдэглэмээр. Ажал хүдэлмэриин арюун һайхан алдарта замаар ябажа ерэһэн Должит хээтэй түрэл партидаа, Совет засагтаа арад зонойимнай гүн ехэ дуратай байһые гэршэлэн харуулна. Үни удаан саг соо үнэн сэхээр хүдэлмэрилһэнэй түлөө гүрэнэй пенси олгоходонь, Должит хүгшэн олон юумэ шэбшэнэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, ганса нэгэн хүндэ шүтэлгын гай аюул тобойсо харуулагдана: жиирэй колхозник ябаһан, ямаршье гэм зэмэгүй Вандан нүхэрыень гушан долоон ондо «арадай дайсан» гээд гэнтэ абажа ябашаһан байгаа. Тэрээнһээ хойшо Вандантаниие яһала харшалаа, зобороо бэлэй. Хамаг зөөриинь бэшэжэ, тоорго жээргэ дээрэ хаяа. Халтад гэхэдэ «арадай дайсан» гээд хараал шэрээл болодог байгаа. Должит хээтэйе элдэб хүшэр хүндэ хүдэлмэридэ үлдэхэнь олон болошоо һэн. Үнгэрхэдөө арбан гурбатайхан Балданиинь «арадай дайсанай хүбүүн» гээд газаалдаг болоһон, удангүй һургуулиһаань гаргажархиһан байгаа. «Вандан бидэ хоёрто юун арадай дайсан байхаб даа... Арадай дайсан гээшэнь ямар юумэ байдаг юм хаб?—гэжэ гайхажа байгаа бэлэйбди»—гэхэ мэтээр Должит хээтэй бодоно.

Мүн партиин XXII съездын материалнуудтай танилсаад байхадаа, Балданай зүрхэниинь хүсэ ехэтэйгээр сохилжо, эльгэниинь үбдэжэ, эсэгээ хайрлан, бодолгото ехээр болоно. «Минии эсэгэ хэн байгаа гээшэб, миин юрын хара ажалшан, һайн һайхан һанаатай, сэхэ сэбэр ябадалтай ажалшан гэхэдэ ажалша хүн байгаа... Партиин, Никита Сергеевич Хрущевой ашаар лэ эсэгымни һайн һайхан нэрэнь сагаараад, Ванданайхибди гэжэ айнгүйгөөр, харюудангүйгөөр хэлэхэ болоо ха юмбибди. Хэды болотор гутаха губшархабибди даа. Болоһон юумэ боложо үнгэрбэ ха юм. Иигээд муу болохогүй гэжэ партимнай хэлээ ха юм даа» гэжэ Балдан Ванданов зүб һанана.

Энэ номой ондоо нэгэ талань гэхэдэ, геройнуудай сэдьхэл бодол, һанал хүсэл һайнаар харуулагдана. Жэшээнь, Борбоногой муу зэргэдэ ороходо, нютаг нугынхиниинь түрэл гаралынь ямар ехээр һанаагаа зобоноб, зүб харгыда оруулха гэжэ ямар ехээр оролдоноб!

«Аршаан тунгалаг зосоохитой арюун һайхан эмшэ эхэнэр», Раджаана Очировнагай, милициин капитан Виктор Басаевай, һургуулиин багша Магмар Содбоевой образууд мүн лэ дүүрэнээр харуулагданхай.

Гэбэшье подполковник Батуевай образ һулашагаар гараа гэжэ һанагдана. Балжар Батуев хилэ хамгаалдаг сэрэгэй частьда олон жэл алба хээд, пенсидэ гарабашье, миин гэртээ һуунгүй, милициин нэгэ зургаанай хэлтэсые даагша болоод хүдэлмэрилжэ байдаг гэхэһээ ондоо юумэ энэ хүн тухайда балай мэдэгдэнэгүй.

Уран һайханайнгаа талааршье энэ зохёол муу бэшэ болоо гэжэ һанагдана. Хурса тодо мүрнүүд, уран гоё үгэнүүд яһала олон бии. Жэшээнь, байгаалиин үзэгдэлнүүдые һайнаар зураглан харуулһан нэгэ жэшээ абаябди: «Ямар тунгалаг үгдөөгүүр гээшэб. һалхинһаа байха, һэб-һабхан һэбшээншье үгыл даа. Һүниндөө яһала ехэ шүүдэр унанхай. Тэрэнэй дуһал уһануудынь ямар нэгэн жэжэхэн үлхөө шэл субад һубаһанууд мэтэ яар-ябта олооро һубарилдан, үлхэлдэн монсойлдоходоно. Хүхэрмэ һайхан ургамалнууд үнгэ зүһөөэ тааралдуулан, ногоормо үзэсхэлэн шэнгеэр харагдана. Шүүдэрһээ бүрилдэһэн жэжэхэн үлхөө сэлсэгэрхэн һубһануудынь эдэ ургамалнуудай шэмэг зүүдхэлынь гээшэ гү гэжэ һанахаар һэн».

Энэ ном соо арад зоной аман зохёолой баялиг оньһон, хошоо үгэнүүдэй таараха таараха газартаа олоор хэрэглэгдэһэниинь мүн лэ һайн байна. «Унаһан малгайгаа абангүй хүдэлмэрилхэ», «Эрхим баян — эрдэм ном», «Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа», «Галгүй газарта утаан байхагүй», «Зуун улаан үхэрһөө зургаан һайн нүхэр дээрэ» гэхэ мэтын оньһон үгэнүүд номой хуудаһануудые угалзатуулан шэмэглэнэ.

Ажабайдалай халуун амисхаалые уран гоёор зураглан харуулдаг зохёолнуудай гарахада, уншагша бүхэнэй урмашан баясадагынь мэдээжэ. Тиимэһээ шэнэ сагай шэнжэ түхэлые харуулһан Ц. Ж. Дамдинжаповай «Хара сагаан хоёр» гэжэ повестиин хэблэгдэһэниинь ехэ һайшаалтай. Юрэнхы дээрэнь хэлэхэдэ, энэ ном зарим тэды дутагдалтайшье һаа, удхынгаа, уран найруулгынгаа талаар уншагшадай эрилтые хүсэд хангамаар зохёол болоо гэжэ һанагдана.

Ц. БУДАЕВ,
БКНИИ-гэй хүдэлмэрилэгшэ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

Хүртэйнхид хэлэһэндээ хүрэхэ

Загаһата тосхонһоо зүүн урагшаа Чисаана горхониие хүндэлэн гараад, автомашинаар долоо модон тухай даб гүүлхэлээр Худан голой эрьедэ Арангата нютаг оршодог. Эндэ республикымнай эгээл залуухан предприятинуудай нэгэн—Хүртэйн леспромхоз хоёрдохи жэлээ хүдэлнэ. Бэлэдхэгдэхэ модонойнь запас яһала ехэ, гушан жэл соо гүйсэд хүрэхэ гэжэ тодорхойлогдонхой.

Хоёр жэлэй саада тээ эндэмнай оройдоо хоёрхон муухан гэр байдаг һэн. Мүнөө тад ондоо болонхой. Нэлэнхы үргэн тужын дунда баригдаһан энэ тосхондо хоёр мянгаһаа дээшэ хүн ажаһууна. Тэндэ 8 жэлэй һургуули, клуб, библиотекэ, хүүгэдэй саад, хоёр дабхар гэртэ амбулатори оронхой. Столово, эд бараа, эдеэ хоолой зүйл худалдадаг хэдэн магазин хүдэлнэ.

Александр Липатниковай коммунис ажалай бригада ажалайнгаа забһарта хөөр... байна.

Леспромхозой хүдэлмэришэд долоон жэлэй дүрбэдэхи жэл—1962 ониие амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Тэдэнэр гол түлэб барилгын модо бэлэдхэхэһээ гадна телеграфна столб, тёс болон түмэр замай шпала хюрөөдэхэ модо бэлэдхэлсэнэ.

Хүртэйн леспромхозой гурбан мастерска участогуудайнь дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мастерска участогуудай бага комплексно бригаданууд абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байнхай.

Крановщик Юрий Сергеев модо ашалгада.

Хүртэйһөө зүүн урагшаа хорёод модоной газарта Дүтэлүүрэй участогай доодо складта модон элбэгээр асарагдана. Коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Александр Липатниковай, Юрий Варфоломеевэй бага комплексно бригаданудай хүсөөр элбэгээр бэлэдхэгдэһэн модон эндэ штабельда ябталагданхай. Ерэхэ хабар мүльһэнэй унахатай зэргэ худан голоор урадхуулагдаха байна.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй хүндэлэлдэ дэлгэрүүлһэн мүрысөөгөө эдэ бригаданууд мүнөө болотор үргэлжэлүүлһээр. Бригада бүхэнэй гэшүүд долоон жэлэй табадахи жэл—1963 ониие шэнэ амжалтаар угтахын түлөө тэмсэнэ, халаан бүхэнэйнгөө нормые горитойгоор үлүүлэн дүүргэнэ.

Доодо складай ойро тойрондо трактор, машинын хүнхинөөн, модо унагааха абяан таһалданагүй. Эндэ хүсэтэ техникэ һайнаар шудалжа, ажал дээрээ амжалта туйладаг хүнүүд олон. Тэдэнэй нэгэн Иван Мифодьевич Сукнев болоно. Энэ нүхэр «Дружба» хюрөөгөөрөө үдэр бүриингөө нормо үлүүлэн дүүргэдэг.

Түүхэтэ долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлые Хүртэйн леспромхозойхид амжалта түгэсөөр дүүргэжэ байна. Тиигэжэ октябрь, мүн ноябрь һарануудта хэдэн мянган кубометр модо бэлэдхэн шэрээ. Мүн декабрь һарадашье модо бэлэдхэхэ графигаа уридлажа ябана. Партиин ЦК-гай һаяхан болоһон Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ зорилго хүдэлмэришэн бүхэнэй урда табигданхай.

Ута гэгшын модонуудые узуураарнь холбожо, багсалан шагтагалһан «ТДТ-40» гэжэ хүсэтэ трактор хүрэжэ ерэбэ. Жолооень бариһан Василий Корякин дүй дүршэлөөр баян механизатор. Нүхэр Корякин даажа абаһан трактортаа техническэ харууһа һайнаар хэжэ, үдэр соо 58 кубометр модо таллуулха даалгабаряа 60 гаратар дүүргэнэ.

— Манай леспромхоз байгша ондо 182 мянган кубометр модо бэлэдхэл шэрэхэ түсэбтэй юм. Декабрь һарын хорёод болотор энэ түсэбөө дүүргэхэ байхабди. Һүүлэй, дүрбэдэхи кварталда графигаа ходо уридлажа ябанабди, — гээд Хүртэйн леспро[мхозой] парторг Доржи Шагдарович [...] хүхюутэйгээр хөөрэнэ.

Леспромхозой доодо складта машинада модо ашаалха хүд[элмэри] оньһожоруулагданхай. Энэ хү[дэлмэ]ридэ модо таллуулдаг трактор шадамараар хэрэглэгдэнэ. «МАЗ» маркын машинада хэдэхэн м[инутын] туршада хорёод кубометр ашагдана. Эндэ крановщик [...] Сергеев кранаа хүдэлгэхэдөө [...]мар бэрхэ болонхой.

Жолоошон Иван Левенцов.

Иигэжэ Хүртэйн леспромхоз[ойхид] дошод абаһан уялгаяа заатагүй [дүүр]гэхын түлөө шангаар тэмсэн, 1963 ониие угтахаяа байна.

С. Балдуевай фото[...]
Хориин аймаг.

ХИЛЫН СААНАҺАА

СССР Кубатай ами нэгэн байгаа, мүнөөшье тэрэ зандаа

ГАВАНА, декабриин 15. (ТАСС). Н. С. Хрущевой СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэлэһэн элидхэлые Гаванын бүхы газетэнүүд толилбо. СССР-эй Верховно Соведэй заседаниин зал соо абтаһан фото-зурагуудые гаргалсана.

«Мундо» газетэ түрүү бэшэг соогоо Н. С. Хрущевой элидхэл тушаа дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай политикын, совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй сэсэн мэргэн байһанай ашаар дайн зайсуулагдаба гэжэ тэрэ статья тэмдэглэнэ. Талаан болложо, үнэн сэхэ бодол мандажа, империализмын ээрхэг түримхэй этэгээдүүдэй дай хэхэ һанаатай һэдэлгэнь буруу һүрэбэ.

Совет арад, манай арадта адли, дэлхэйн бүхы арадта адли Фидель Кастрын табан пунктнуудые дэмжэнэ гэжэ статьягай һүүлдэ хэлэгдэнэ, бидэнэр кубинецүүд Советскэ Союзай маниие дэмжэдэгэйнь түлөө баяр хүргэнэбди. Манай агууехэ хани нүхэр СССР Кубатай ами нэгэн, мүнөөшье тэрэ зандаа, бидэндэ ехэ туһаламжа болон дэмжэлгэ үгэжэ байха зандаа.

„Хрущевто баяр хүргэнэбди"

РАНГУН, декабриин 15. ТАСС-ай корреспондент А. Власов иигэжэ мэдээсэнэ:

Н. С. Хрущевой элидхэл соо уласхоорондын мүнөөнэй байдал эли тодоор сэгнэгдэбэ гэжэ Бирмын нэгэдэмэл хүдэлмэришэдэй партиин түрүүлэгшэ Такин Чит Маунг гэгшэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Термоядерна дайе зайсуулһан Советскэ Союзай политикые бидэнэр амаршалнабди, дэмжэнэбди.

Олон миллион хүнүүдэй оролдолгоор империалистнуудай харанхы хара бодолнуудые саража болохо юм гэжэ Хрущёвой элидхэлһээ элеэр харанабди, холын бодолтой сэсэн мэргэн тобшололнуудые гараһанайнь түлөө Хру[щевто] баяр хүргэнэбди.

Н. С. Хрущевой элид[хэл]даа эб найрамдалай [...] оруулһан шэнэ туһа [...] гээшэ гэжэ «Нью Лайт оф [Бир]ма» газетын шэнжэлэгш[э] дэглэнэ. Баруун оронууд[...]лэглэл, США Советскэ С[оюзай] һанамжые шагнажа, ду[...] байха ёһотой.

СССР-эй Верховно Со[ведэй] сесси дээрэ Хрущевой х[...] элидхэл хадаа Советск[э Союзай] дайнда дурагүй гэжэ [...]доор харуулаа. Тэрэ эл[идхэл] соо найруулагдаһан дура[...]нуудые һайшаанабди [...] Холбоото Штадууд мэд[...] ёһотой.

Манолис Глезос сүлөөлэгдэбэ

АФИНЫ, декабриин 15. (ТАСС). Грециин королиин захиралтаар Грециин национальна герой Манолис Глезос Афинын «Авероф» гэжэ түрмэдэ һуужа байһанаа мүнөөдэр табигдаа гэһэн мэдээн тараба. Глезос үшөө нэгэ жэл соо түрмэдэ һууха байгаа юм.

Глезосые табюулһан ябадал хадаа Грециин арадай, бүхы дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүдэй ехэ илалта гээшэ.

***

ТАСС-ай корреспондент И. Абламов иигэжэ мэдээсэнэ:

Мэнэ һая түрмэһөө табигдаһан Грециин национальна герой Манолис Глезос «Правдын» болон ТАСС-ай корреспондентнүүдтэ иимэ мэдүүлгэ хэбэ: «Грециин демокрадуудые хамгаалһан совет арадта болон дэлхэй дээрэхи үнэн сэхэ хүнүүдтэ эгээ түрүүшээр үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэб. Намайе болон Грециин бусад политическэ хэрэгээр түрмэдэ һуугшадые сүлөөдэ табилга хадаа манай арадай демократиин ажалшадай эрхэ сүлөөгэй түлөө, бүхы арадуудтай хани харилсаатай, амгалан һуухын түлөө тэмсэлые дэмжэһэн ябадал болоно. Ажалдаа, шэнэ ажабайдал байгуулгадаа, дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлдээ совет арадай шэнэ амжалта туйлахые хүсэнэб».

Глезос ехэ хүхюун хөөрүү байба, түрмэдэ һууһан жэлнүүдынь тэрэнэй дура зоригые, урмыень хухалаагүй.

Флоридада хюруу унана

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 15. (ТАСС). «Наранай гэрэлэй штадта» гэнтэ хүйтэржэ, туйлай ехэ газар дайда дээрэхи жэмэстэ мододто аюул тохёолдобо. Энэ жэлэйнгээ ургасые абархын түлөө мүнөө үедэ ээздынь яаралтай хэмжээнүүдые абажа байна. 1957—58 онуудай хүйтэрэлгэһөө бүри ехэ гарза гай энэ жэлдэ болохонь гэжэ тухайлагдана. Тэрэ жэлдэ Флоридада 30 мянган апельсинай болон мандаринай модод, гуша миллион хайрсаг жэмэс хосорһон байгаа юм.

Флоридада болоһон хүйтэрэлгэ бүхы орон дотор жэмэсэй үнэ сэн дээшэнь болгохонь гэжэ Ассошиэйтед пресс агентство мэдээсэнэ.

США шэнэ хэмэл [...] табиба

НЬЮ-ЙОРК, декабри[ин ...] (ТАСС). Юнайтед Пре[сс ин]тернейшнл агентствын [...] сэһэн ёһоор Ванденбер[г] ВВС-эй баазаһаа агаара[...]гэй хүсэнүүд үсэгэлдэр [...] үдэр соо хоёрдохи нюуса[...]одые табиба.

Тэрэ хэмэл одоной янз[...] хэл тухайшье, ниидэхэ [...] гараһан гараагүй туха[й] мэдээсээгүй. «Дискавере[р...]һэн хэмэл одонуудые [...] «Тор-Агена» гэһэн хоёр [...]тай ракетын хүсөөр тэр[...] табигдаа гэжэ мэдээсэн[...]

„Маринер-2" Венерын хажуугаар гараба

ВАШИНГТОН, декабриин 15. (ТАСС). Канаверал хушуунһаа 109 үдэрэй саада тээ табигдаһан «Маринер-2» гэжэ космическэ корабль үсэгэлдэр Венера планетын хажуугаар гараа. Тэрэ корабль дээрэ тодхогдоһон автоматическа аппаратурань Венерын шэнжэлгэ хээд, тэрээн тухайгаа газар тээшэ дохёо үгэһэн байна.

Тэндэхи сагай 15 час 01 минутада, Москвагай сагаар 23 часта энэ үедэ пресс-конференциин боложо байһан байшан соо «Маринер-2» станциин газар тээшэ эльгээһэн дохёогой абяан соностобо. Энэ үедэ тэрэ космическэ корабль Венерэдэ эгээ дүтэ ошоһон —21 мянган мили болохо газарта ошоод ябаһан байгаа. Часай 88.400 мили түргэнөөр ниидэжэ ябаа.

Радиометрическэ приборнуудай ашаар Венерые 42 минутын туршада шэнжэлгэ хэгдэбэ.

ХОККЕЙ

Городой түрүү һуури эзэлэлгэ

Шайба сохин хоккей наадалгаар Улаан-Үдэ городой түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн эхилбэ. Мүрысөөндэ городой арбан команда хабаадахань: ПВЗ-гэй гурбан команда, «Динамын» хоёр, «Байгал», «Молот», «Пищевик», «Электромашина», «ТЭЦ» болоно. Наадалгада команда бүхэн нэгэ дахин уулзаха юм.

Буряадай 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ түрүүшын уулзалга һаяхан болоо. Тэндэ «Пищевигэй» команда ПВЗ-гэй «Локомотив» III командын хоккеистнэрые 9:6 тоотойгоор шүүһэн байна. «Динамо» II, ПВЗ-гэй «Локомотив» III командануудай уулзалга динамынхидай илалтаар дүүрэээ.

Стадионуудай мүльһэн талмай дээгүүр үшөө һони һониин уулзалганууд болохо. Эдэ командануудай хэниинь городой чемпион болохоб гэжэ уридшалан хэлэхын аргагүй. Зүгөөр энэ сезондо «Динамо» I, ПВЗ-гэй «Локомотив» I, «Молот», «Байгал» командануул һайнаар бэлдэнхэй.

И. Мельников.

Буряадай геологическэ управлениин геолого-зураг буулгалгын экспедициин хүдэлмэрилэгшэд геологическэ материалнуудые эрхимээр бэдэрэлгын конкурсдо һайнаар бэлдэжэ байна. Конкурсдо геолог Тамара Киреева, техник геофизик Нина Соколова гэгшэдэй олоһон минералнууд «эрхим» гэһэн еэгнэлтэ абанхай. Зураг дээрэ: Т. Киреева (баруун гарһаа), Н. Соколова гэгшэд конкурсын выставкэдэ табигдаха минералнуудай коллекци хаража байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

КАБАНСКЫН АЙМАГТА

Түсэбһөө гадуур 1720 мянга

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Темлюйгэй цементно-шиферэй заводой шиферэй цехэй хүдэлмэришэд (даагшань нүхэр Ершов) оронойнгоо шэнэ шэнэ барилгануудта барилгын материал бүри ехээр үгэхын түлөө тэмсэнэ. Тэдэнэр октябриингаа түсэбһөө гадуур 1720 мянган хэһэг шифер үгэбэ. Заводой цехүүд хоорондын мүрысөөндэ шиферэй цехэй хүдэлмэришэд түрүү һуурида ябана.

Орондоо үшөө ехэ загаһа

Александр Адунович Романовай толгойлдог аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад эршэмтэй шангаар ажаллана.

Бригадын загаһашад загаһа тушаан абадаг гүрэнэй пунктнуудта 120 шахуу центнер эрхим шанартай загаһа тушааба. Тиигэжэ дүрбэдэхи кварталайнгаа түсэб 140 процент дүүргээ. Мүнөө үедэ бригадынхид загаһанай хаана олооро ябаһан газар бэдэрэн, 1963 оной түсэбөөр ажаллажа байна.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМА[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Т[...]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редактора—3[...], ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и пропа[ганды] —24-74, сельского хозяйства и советского строительства—4[...], промышленности, транспорта, информации—35-14, куль[туры], литературы и искусства—34-05, писем и рабселькоров—4[...], отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтерия—3[...]. Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерства куль[туры] Бурятской АССР
Н00633. Зак. № 578[...]